

QUICK SCAN NATUURWETGEVING
UITHOFSLAAN DEN HAAG

GEMEENTE DEN HAAG

DIENST STEDELIJKE ONTWIKKELING

9 mei 2005

110403/WA5/2T5/001559.002

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en doel	3
1.2	Aanpak	3
1.3	Het plangebied	4
1.4	Voorgenomen ingreep	5
2	Wettelijk kader	6
2.1	Vogel- en Habitatrichtlijn	6
2.2	Flora- en faunawet	7
2.3	(Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur	9
3	Resultaten	11
3.1	Bronnenonderzoek	11
3.2	Veldonderzoek	11
4	Conclusies en aanbevelingen	14
4.1	Conclusies	14
4.2	Aanbevelingen	15
Bijlage 1	Relevante wetteksten	17

HOOFDSTU

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING EN DOEL

Ten behoeve van de voorgenomen ontwikkeling van een woningbouwlocatie op de percelen nabij de Uithofslaan te Den Haag, dient vanuit de natuurwetgeving rekening te worden gehouden met het huidige voorkomen van door de Flora- en faunawet beschermde soorten, en met gebiedsbescherming. Indien beschermde soorten binnen het plangebied voorkomen, dienen voor de plannen alternatieven te worden gezocht, waarbij schade vermeden wordt, of moeten voor het uitvoeren van de werkzaamheden mitigerende maatregelen worden genomen. Treedt er dan nog steeds schade op aan beschermde flora en/of fauna dan moet een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet worden aangevraagd, welke gepaard kan gaan met een compensatieplan.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een *Quick Scan* in het kader van de natuurwetgeving. Dit rapport kan dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex artikel 75 in het kader van de Flora- en faunawet. Het betreft echter uitsluitend een beoordeling van de huidige (kans op) aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied en de directe omgeving. Daarnaast zijn de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden beoordeeld. De *Quick Scan* vindt plaats op grond van bronnenonderzoek en een terreinbezoek. Het is een momentopname op basis van expertise en kan geen uitsluitel geven over afwezigheid van soorten. De *Quick Scan* is geen veldinventarisatie. Een veldinventarisatie omvat meerdere opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd.

1.2 AANPAK

Eind maart 2005 kreeg ARCADIS het verzoek om een habitatgeschiktheidsonderzoek te verrichten voor de percelen nabij de Uithofslaan te Den Haag. Dit onderzoek moest aantonen welke (beschermde) planten- en/of diersoorten in de plangebieden aanwezig zijn of te verwachten zijn en of er sprake is van enige vorm van gebiedsbescherming. Als er geen beschermde planten of dieren in het plangebied voorkomen en er geen gebiedsbescherming op het plangebied rust, kunnen de werkzaamheden direct starten, zonder dat een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet nodig is. Als er wél beschermde planten- en/of diersoorten in de plangebieden voorkomen, moet worden bekeken of er:

- alternatieven mogelijk zijn voor de plaats van de geplande werkzaamheden, in de uitvoeringsperiode, of in de wijze van de geplande uitvoer opdat er geen schade aan de natuurwaarden optreedt;

- verzachtende, mitigerende maatregelen kunnen worden genomen voor het geval er geen alternatieven zijn;
- compensatiemogelijkheden zijn om schade aan beschermde planten en dieren te compenseren. Dan is er wel een ontheffing nodig, met een compensatieplan;
- als er sprake is van enige vorm van gebiedsbescherming dan dienen de voorgenomen plannen getoetst te worden aan deze richtlijn of planologische kernbeslissing.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in het gebied voorkomen, zijn gegevens opgevraagd uit het archief van de KNNV. Daarnaast is de site www.natuurloket.nl bezocht.

Terreinbezoek

Het plangebied is bezocht op 5 april 2005. Tijdens dit terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten volgens de inventarisatiemethodieken van SOVON, RAVON en FLORON. Op basis van terreinkenmerken is bovendien beoordeeld of het terrein geschikt is voor mogelijk voorkomende beschermde soorten. Ook zijn enkele omwonenden geïnterviewd naar het voorkomen van planten en dieren.

1.3

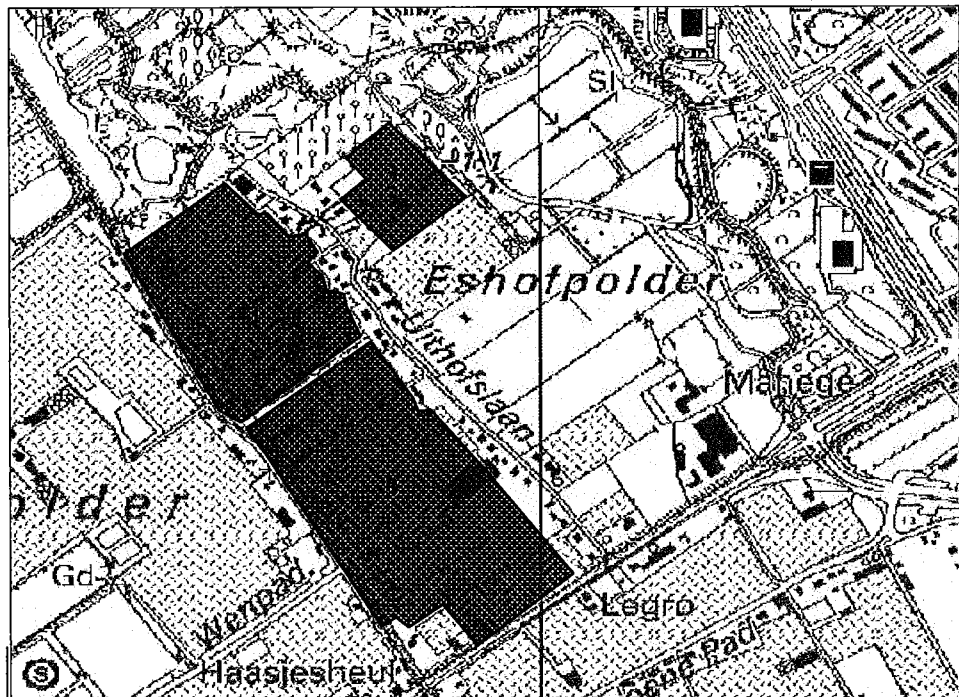
HET PLANGEBIED

Het plangebied gelegen in de Eshofpolder nabij de Uithofslaan te Den Haag, wordt in het noordwesten begrensd door het recreatieterrein 'De Uithof', en in het westen en het zuiden begrensd door de 'Wennentjessloot' en de N464.

Het 1^e gedeelte van het plangebied (zie afbeelding 1.3; deel 1) bestaat uit vochtige graslanden, sloten (welke in directe verbinding staan met de Wennentjessloot), geïsoleerde kleinere sloten, en een tweetal poelen met rietvegetaties. Het 2^e gedeelte van het plangebied bestaat uit reeds bouwrijp gemaakte percelen, waarbij de sloten al vergraven en beschoeid zijn. Op het 3^e gedeelte van het plangebied vindt momenteel grondverzet (archeologisch onderzoek) plaats. Dit gedeelte bestaat uit een gronddepot, enkele vochtige graslanden, een poel met rietvegetatie, sloten (welke in directe verbinding staan met de Wennentjessloot), geïsoleerde kleinere sloten en kassen met bijgebouwtjes.

Figuur 1.1

Het plangebied aan de Uithofslaan (rood gearceerd)



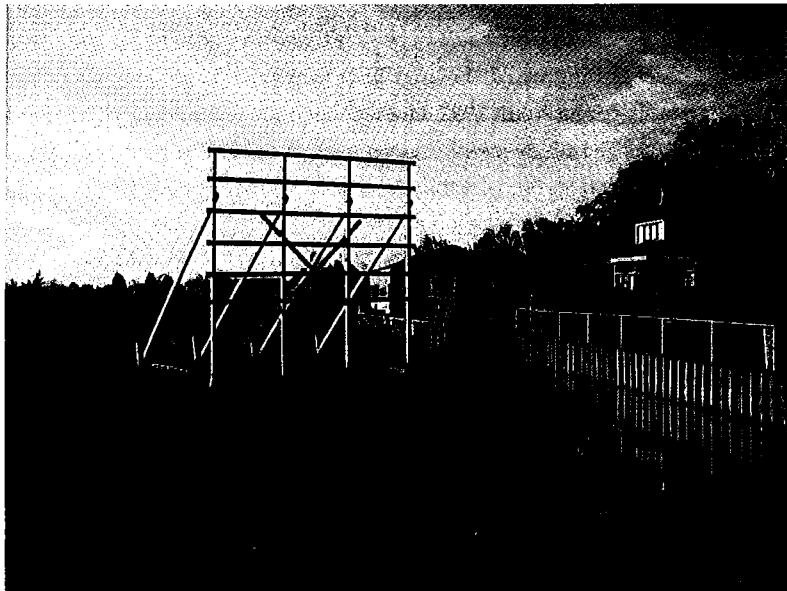
Figuur 1.2

Een deel van plangebied deel 1,
met op de achtergrond de
kassen van plangebied deel 3.



Figuur 1.3

Plangebied deel 2; dat al
bouwrijp is gemaakt.



1.4

VOORGENOMEN INGREEP

De effecten op (beschermde) soorten zijn beoordeeld op basis van de voorgenomen ingreep. Uitgangspunt hiervoor is het Matenplan van de gemeente Den Haag:

- het dempen van watergangen (welke in verbinding staan met de Wennentjessloot);
- het dempen van geïsoleerde kleinere sloten;
- het dempen van poelen;
- grondwerk in en zeer nabij de Wennentjessloot;
- het afbreken van enkele kassen
- het bouwrijp maken van percelen;
- de aanleg van ondergrondse infrastructuur;
- de aanleg van nieuwe watergangen;
- de aanleg van kunstwerken (bruggen en duikers);
- de bouw van huizen, op reeds bouwrijp gemaakte percelen.

HOOFDSTU

2 Wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen beschreven. De bescherming van natuur in Nederland vindt plaats door Europese en nationale wetgeving. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen soortbescherming en gebiedbescherming. De soort- en gebiedbescherming staan grotendeels los van elkaar en hebben ieder hun eigen werking.

2.1

VOGEL- EN HABITATRICHTLIJN

De Europese Unie heeft twee richtlijnen vastgesteld die moeten zorgdragen voor de bescherming van de belangrijkste Europese natuurwaarden: de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992. Hoewel het om twee afzonderlijke richtlijnen gaat, worden ze vanwege hun overeenkomsten vaak in één adem genoemd. Men spreekt dan over de 'Vogel- en Habitatrichtlijn'.

Het hoofddoel van de Vogelrichtlijn is het instandhouden van alle natuurlijk in het wild levende *vogel*soorten op het Europees grondgebied van de Lidstaten. De richtlijn onderscheidt daarbij te beschermen gebieden en te beschermen soorten.

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop de richtlijn van toepassing is. De Habitatrichtlijn kent evenals de Vogelrichtlijn twee beschermingsdoelen: 1) de bescherming van gebieden waarin belangrijke habitats en soorten voorkomen en 2) de bescherming van zeldzame en bedreigde planten- en diersoorten.

Alle lidstaten van de Europese Unie zijn verplicht de Vogel- en Habitatrichtlijn uit te voeren. De lidstaten moeten de bepalingen uit de richtlijn op nauwkeurige wijze omzetten ('implementeren') in bindende nationale regelgeving. De rijksoverheid doet dit momenteel in de vorm van nieuwe wetgeving: de Flora- en Faunawet en de (binnenkort herziene) Natuurbeschermingswet.

Er komen in de nabijheid van de Uithofslaan echter géén natuurgebieden voor die de status hebben van Vogel- of Habitatrichtlijngebied.

Voor de realisatie kan wél de bescherming van soorten aan de orde zijn. In Nederland is de door de Vogel- en Habitatrichtlijnen vereiste bescherming van soorten overgenomen in de Flora- en faunawet, waarbij de bijzondere beschermingsstatus van soorten in de Vogel- en Habitatrichtlijnen is overgenomen in het beschermingsregime (zie paragraaf 2.2).

Verbodsbepalingen

Sinds 1 april 2002 regelt de Flora- en faunawet de bescherming van in het wild voorkomende inheemse planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld mogen worden.

Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren ('*zorgvuldigheidsbeginsel*'). Daarnaast is het niet toegestaan om hun directe leefomgeving, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen.

Mogelijkheid ontheffing aan te vragen

Onder bepaalde voorwaarden is het o.a. bij ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk om van de minister van LNV vrijstelling of ontheffing te krijgen.

De wet biedt in artikel 75 de mogelijkheid om ontheffing aan te vragen van overtreding van de verboden uit de artikelen 8 tot en met 18. Ontheffingen worden uitsluitend verleend door de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit. Aanvragen kunnen worden ingediend bij de dienst regelingen van het Ministerie in Dordrecht.

Ontheffingen kunnen alleen worden verleend als aan bepaalde voorwaarden van zorgvuldigheid ('*zorgvuldigheidsbeginsel*') is voldaan. Op 23 februari j.l. is een nieuwe Algemene Maatregel van Bestuur van kracht geworden (AMvB Flora- en faunawet) waarin ten aanzien van deze voorwaarden onderscheid wordt gemaakt in verschillende groepen soorten.

De in onderstaande alinea's beschreven consequenties van deze beschermingsniveaus zijn alleen van toepassing bij zogenaamde ruimtelijke ontwikkelingen. Bij bijvoorbeeld bestendig beheer en onderhoud gelden geheel andere consequenties.

- Niveau 1: Vogels

Voor vogels is het niet mogelijk om ontheffing te verlenen om dwingende reden van groot openbaar belang. De Europese Vogelrichtlijn staat dit niet toe. Dit betekent dat versturende werkzaamheden of werkzaamheden waarbij nesten vernield zouden kunnen worden, in elk geval buiten het broedseizoen, dat wil zeggen buiten de periode 15 maart tot 15 juli, moeten plaatsvinden. Ook voor vaste verblijfplaatsen van vogels (horsten, kolonies en dergelijke) kan geen ontheffing verleend worden. Deze worden gezien als vaste verblijfplaats. Daarnaast mogen ook bomen niet zonder dringende noodzaak geveld worden.

- Niveau 2: *Habitatrichtlijn bijlage IV-soorten en Bijlage I AMvB-soorten (tabel 3 AMvB)*

Het zwaarste beschermingsregime geldt voor soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en voor de door het ministerie van LNV per algemene maatregel van bestuur aanvullend aangewezen soorten (Bijlage I AMvB). Hiervoor kan in bepaalde gevallen een ontheffing worden verleend en geldt geen vrijstelling, ook niet op basis van een zogenaamde gedragscode. De ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan drie criteria:

- er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang¹;
 - er is geen alternatief;
 - de ruimtelijke ontwikkeling doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.
- *Niveau 3: Overige soorten (tabel 2 AMvB)*
Voor het niveau 'overige soorten' geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een *vrijstelling*, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of organisatie zelf worden opgesteld en ingediend bij het ministerie van LNV voor goedkeuring. Indien nog geen gedragscode is opgesteld, dient nog steeds een ontheffing te worden aangevraagd.
 - *Niveau 4: Algemene soorten (tabel 1 AMvB)*
Wanneer ruimtelijke ontwikkelingen worden uitgevoerd, geldt voor de 'algemene soorten' een vrijstelling. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel dient te worden voldaan aan de zogenaamde zorgplicht (artikel 2 van de Flora- en faunawet). Deze eventueel aanwezige algemene soorten dienen dus wel zorgvuldig te worden behandeld. Een vrijstelling is dus nadrukkelijk geen vrijbrief om deze algemene soorten te verstoren of te vernietigen.

Plicht om vooraf te toetsen

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen, of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

In dit geval moet de gemeente Den Haag tijdens de uitwerking van zijn plannen, of tijdens het plannen van werkzaamheden, het volgende in kaart brengen:

- Welke beschermde dieren en plantensoorten komen in en nabij het plangebied voor?
- Leidt het realiseren van het plan of de uitvoering van geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd moeten worden?
- Is in het kader van de nieuwe AMvB van de Flora- en faunawet al een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode opgesteld?
- Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten, ontheffing (ex artikel 75 van de Flora- en Faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist?

Deze Quick Scan kan een ontheffingsaanvraag niet onderbouwen; daar is een uitgebreidere natuurtoets voor nodig, waarin behalve uitgebreide inventarisatiegegevens ook mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgewerkt. De gemeente Den Haag vraagt zelf (formeel bekrachtigen door ondertekening) de eventueel noodzakelijke ontheffing aan en voegt de vereiste natuurtoets (feitelijke onderbouwing) hieraan toe.

¹ Onderzoek en onderwijs; repopulatie en herintroductie; bescherming van flora en fauna; veiligheid van het luchtverkeer; volksgezondheid of openbare veiligheid; dwingende redenen van openbaar belang; het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom; belangrijke overlast veroorzaakt door dieren.

Indien het zogenaamde 'strikt' beschermde soorten betreft (soorten Habitatrichtlijn bijlage IV en soorten bijlage I van de AMvB), is ontheffing alleen mogelijk op basis van een passende beoordeling. Hiertoe kan een aanvullend project- en compensatieplan noodzakelijk zijn om de effecten van de ingreep in detail te beschrijven en mitigerende en compenserende maatregelen uit te werken.

Bij in gebreke blijven van bovenstaande Zorgplicht, of overtreding van de Flora - en faunawet, kan het bevoegde gezag de werkzaamheden verbieden of stilleggen. Door in het vroege voortraject al een Quick Scan uit te voeren, kan deze schade voorkomen worden.

2.3

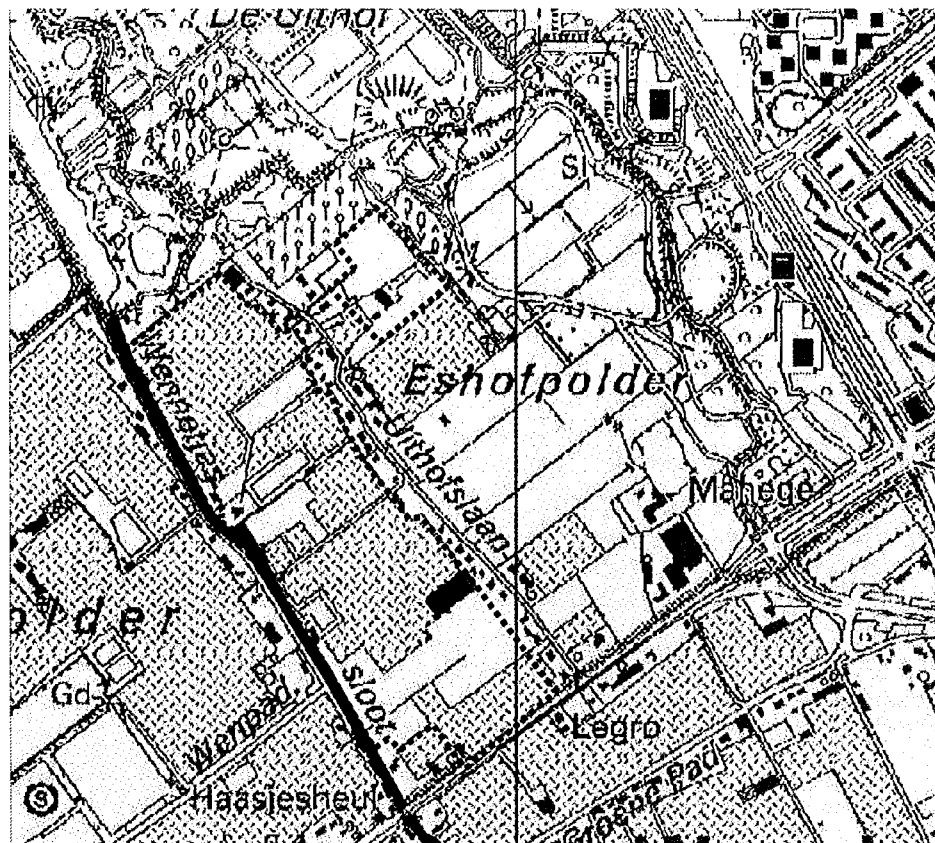
(PROVINCIALE) ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

In 1990 zag het Nationaal Natuurbeleidsplan het licht. Hierin beschrijft de overheid haar plannen om de achteruitgang in oppervlakte en kwaliteit van de Nederlandse natuur tegen te gaan. De overheid wees daarvoor kerngebieden en ecologische verbindingzones aan. Samen met toekomstige natuurontwikkelingsprojecten en soortbeschermingsplannen moet dit Natuurbeleidsplan de toekomst van de Nederlandse natuur in kwaliteit, kwantiteit en verscheidenheid (biodiversiteit) veiligstellen. De Provincies werkten in de jaren '90 dit Beleidsplan uit; zo ontstond er een heel stelsel van kerngebieden, gebieden waar natuur (her)ontwikkeld moet gaan worden en verbindingzones hiertussen. Door aankoop van de gekozen gebieden, juiste inrichting en goed beheer zal hierdoor een samenhangend stelsel ontstaan. Dit stelsel van hoogwaardige, voor Nederland typische natuurgebieden herbergt duurzame levensvatbare populaties van karakteristieke planten en diersoorten.

Aanwijzing van deze gebieden heeft grote consequenties voor de functies van de gebieden. Het is daarom van belang om te onderzoeken of het gebied waarin de werkzaamheden plaatsvinden, valt onder de (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur.

Afbeelding 2.3

De PEHS (roze) in en nabij het plangebied Uithofslaan (rode stippelijijn)



In het plangebied Uithofslaan en in de directe omgeving ligt inderdaad een natuurterrein behorende bij de PEHS (zie afbeelding 2.3). Het gaat hier om een bestaande natte ecologische verbindingszone (EVZ); 'de Wennentjessloot'. De oppervlakte van de EVZ in het plangebied is ongeveer 1 hectare. Deze EVZ verbindt de Uithof, via de Holle watering, met de Zweth. Doelsoorten en natuurdoeltypen voor deze EVZ zijn door de provincie Zuid-Holland niet vastgesteld. Wel worden in het 'Convenant Westlandse zoom' (2002) en de hierbij behorende 'Structuurvisie Westlandse zoom' (2002) ruimtelijke indicaties gegeven over hoe de EVZ er uit zou moeten zien.

Nieuwe plannen of projecten in of direct naast de Ecologische Hoofdstructuur mogen niet zomaar plaatsvinden, zeker niet als hierbij schade op kan treden aan waarden waarvoor de Ecologische Hoofdstructuur in het leven is geroepen. Voor natuur (en landschap) waarden die verloren gaan binnen de EHS, zal gecompenseerd moeten worden. De eisen die aan compensatie worden gesteld, zijn neergelegd in het Structuurschema Groene Ruimte van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Het grondverzet in, en in de oevers van de Wennentjessloot, en het (mogelijk) verloren gaan van kwantiteit en kwaliteit van de EVZ heeft een direct verband met het ecologisch functioneren van de EVZ.

Volgens het Structuurschema dient aan een aantal voorwaarden te worden voldaan alvorens een dergelijke ingreep de goedkeuring van het Bevoegd Gezag kan krijgen.

- 1) er moet sprake zijn van een zwaarwegend maatschappelijk belang;
- 2) er moet worden aangetoond dat aan dit belang niet elders of op een andere wijze tegemoet kan worden gekomen;
- 3) indien beide bovenstaande zaken kunnen worden aangetoond dienen mitigerende maatregelen of compenserende maatregelen te worden genomen, vanuit het Compensatiebeginsel.

Concreet betekent dit een optimale inpassing van de EVZ in de bouwplannen, én het voorkomen van negatieve effecten van de bouw van woningen op het ecologisch functioneren van de EVZ.

Figuur 2.4

De al 'gerealiseerde' EVZ
'Wennentjessloot'



HOOFDSTU

3 Resultaten

3.1 BRONNENONDERZOEK

Bestaande gegevens

Uit de internetrapportage van het Natuurloket (www.natuurloket.nl) blijkt dat van het kilometerhokken 076-449 en 077-449, waarin het plangebied ligt, weinig recente gegevens over flora en fauna beschikbaar zijn.

Het Natuurloket geeft aan dat de *flora* van de betreffende twee kilometerhokken goed is onderzocht, de gegevens zijn echter verouderd; oktober 2001. Voor de twee kilometerhokken waarin het plangebied ligt, wordt het voorkomen van respectievelijk 1 en 6 door de Flora- en faunawet beschermde plantensoorten vermeld, en respectievelijk 2 en 3 Rodelijstsoorten. De zoogdieren zijn in beide kilometerhokken slecht onderzocht, desondanks wordt in de kilometerhokken de aanwezigheid van één en respectievelijk 3 door de Habitatrictlijn beschermde soorten, en 4 en respectievelijk 10 door de Flora- en faunawet beschermde soorten vermeld. Amfibieën zijn alleen in kilometerhok 077-449 (slecht) onderzocht. De aanwezigheid van één door de Flora- en faunawet en één door de Habitatrictlijn beschermde soort is vastgesteld. In beide kilometerhokken zijn de broedvogels onderzocht; goed (28 soorten) en respectievelijk slecht (1 soort). De watervogels zijn niet onderzocht.

Overigens zijn de kilometerhokken groter dan het plangebied. De in de kilometerhokken gevonden soorten hoeven dus niet persé in het plangebied voor te komen.

Veldbezoek

Het plangebied is bezocht op 5 april 2005. Tijdens dit terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten, bovendien is beoordeeld of het terrein geschikt is voor mogelijk voorkomende beschermde soorten. Ook zijn enkele omwonenden geïnterviewd naar het voorkomen van planten en dieren.

3.2 VELDONDERZOEK3

Het veldonderzoek is uitgevoerd volgens de methodieken van de gegevensverzamelende organisaties: FLORON (vaatplanten), RAVON (amfibieën, vissen en eventueel Ringslangen), SOVON (vogels) en VZZ (zoogdieren).

Figuur 3.1

Aangetroffen en te verwachten soorten en hun beschermingsstatus

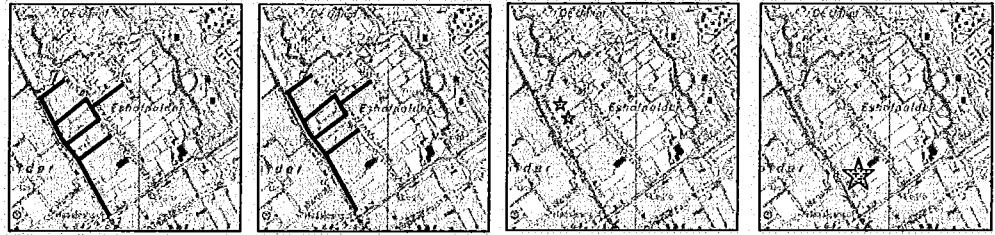
Beschermingsniveau Flora- en faunawet	Aangetroffen soorten	Mogelijk aanwezige soorten
Zwaar beschermde soorten (tabel 3 AMvB)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bittervoorn 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rugstreeppad ▪ Gewone dwergvleermuis ▪ Watervleermuis
Vogels	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Waterhoen ▪ Meerkoet ▪ Boereneend ▪ Wilde eend ▪ Witte kwikstaart ▪ Merel ▪ Koolmees ▪ Watersnip 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Graspieper ▪ Veldleeuwerik ▪ Fazant ▪ Scholekster ▪ Patrijs ▪ Kuifeend
Overige soorten (tabel 2 AMvB)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kleine modderkruiper 	
Algemene soorten (tabel 1 AMvB)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mol ▪ Woelrat ▪ Kleine watersalamander 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Veldmuis ▪ Bosmuis ▪ Bunzing ▪ Egel ▪ Haas ▪ Huisspitsmuis ▪ Bosspitsmuis ▪ Konijn ▪ Wezel ▪ Hermelijn ▪ Meerkikker ▪ Middelste groene kikker ▪ Gewone pad ▪ Bruine kikker ▪ Zwanebloem ▪ Rietorchis

Conclusies veldwerk

Er is een aantal beschermde soorten aangetroffen, en een aantal mogelijk in het plangebied aanwezige soorten. Van de zogenaamde 'zwaar beschermde soorten' (tabel 3 AMvB) is in de sloten van het plangebied de Bittervoorn aangetroffen. Daarnaast kunnen op grond van habitatgeschiktheid in delen van het plangebied de Rugstreeppad, Watervleermuis en Dwergvleermuis voorkomen. Met betrekking tot de zogenaamde 'overige soorten' (tabel 2 AMvB) is in de sloten van het plangebied de Kleine modderkruiper aangetroffen. Gezien de (mogelijke) aanwezigheid van zwaar beschermde soorten is gericht aanvullend onderzoek zeer gewenst.

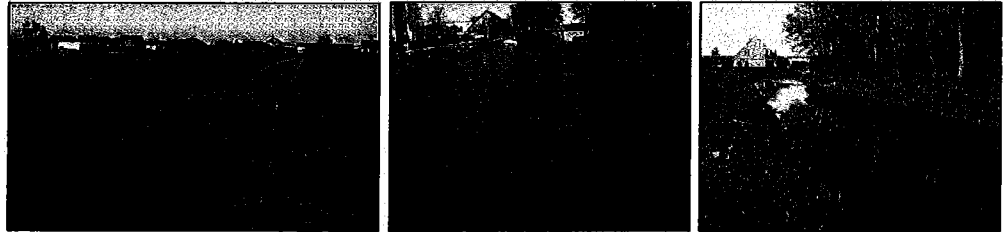
Figuur 3.2

v.l.n.r. het voorkomen van de Bittervoorn, Kleine modderkruiper, en het mogelijke voorkomen van de Rugstreepdad en vleermuissoorten (Gewone dwergvleermuis, Watervleermuis)



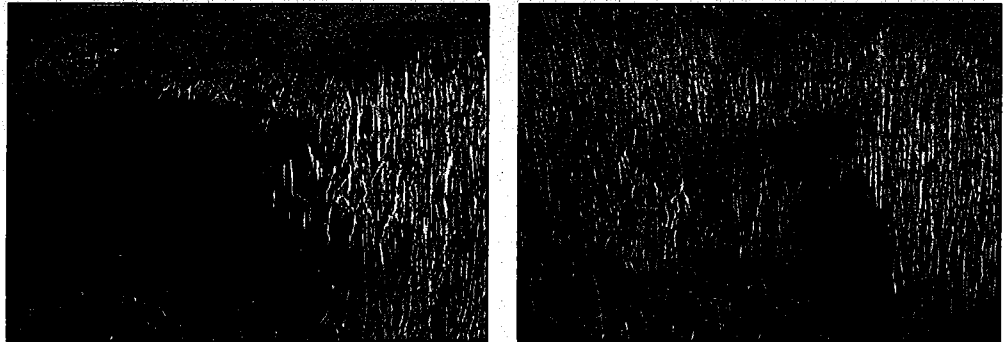
Figuur 3.3

Habitats in het plangebied waar de Bittervoorn en Kleine modderkruiper voorkomen (zie voor de ligging van de habitats figuur 3.2)



Figuur 3.4

Habitats in het plangebied waar mogelijk de Rugstreepdad kan voorkomen (zie voor de ligging van de habitats figuur 3.2)



HOOFDSTU 4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 CONCLUSIES

Overtredingen verbodsbepalingen Flora- en faunawet

- Tijdens de werkzaamheden kunnen 'algemene soorten' (tabel 1 AMvB) zoogdieren, planten en amfibieën schade oplopen of zelfs gedood worden.
- Tijdens werkzaamheden in oevers, watergangen en poelen kan van de 'overige soorten' (tabel 2 AMvB) de Kleine modderkruiper schade oplopen of zelfs gedood worden.
 - Bij werkzaamheden in geïsoleerde watergangen of poelen is deze kans het grootst. Wanneer echter watergangen worden gedempt die in verbinding staan met de Wennentjessloot (of een ander doorgaand water) kan schade worden voorkomen door vanuit het einde naar de Wennentjessloot toe te werken, zodoende kunnen de vissen voor de werkzaamheden uit zwemmen.
- Tijdens werkzaamheden in oevers, watergangen en poelen kan de mogelijk aanwezige 'zwaar beschermde soort' Rugstreeppad schade oplopen of zelfs gedood worden.
- Tijdens het afbreken van kleine gebouwtjes (behorende bij de kassen) kunnen mogelijk aanwezige Gewone dwergvleermuizen (zwaar beschermde soort) verstoord of zelfs gedood worden.
- Tijdens de werkzaamheden aan oevers, watergangen en poelen kan de aanwezige 'zwaar beschermde soort' Bittervoorn schade oplopen of zelfs gedood worden.
 - Bij werkzaamheden in geïsoleerde watergangen of poelen is deze kans het grootst. Wanneer echter watergangen worden gedempt die in verbinding staan met de Wennentjessloot (of een ander doorgaand water) kan schade worden voorkomen door vanuit het einde naar de Wennentjessloot toe te werken, zodoende kunnen de vissen voor de werkzaamheden uit zwemmen.
- Tijdens het dempen van sloten kunnen vaste migratie- of foerageergebieden van Watervleermuizen schade oplopen;
- Bij het afbreken van gebouwen (stookhuisjes kassen) kunnen mogelijk aanwezige Dwergvleermuizen schade oplopen of gedood worden;
- Tijdens de werkzaamheden kunnen in het plangebied aanwezige broedvogels schade oplopen of zelfs gedood worden.

Ontheffing artikel 75 van de Flora- en faunawet

- Als tijdens de start en uitvoer van de werkzaamheden de uiterste zorgvuldigheid wordt betracht en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden uitgevoerd, wordt voor de aanwezige algemene soorten voldaan aan de 'zorgplicht' (artikel 2 van de Flora- en faunawet; zie bijlage 1).

- Als de 'zwaar beschermde soorten' (Habitatrichtlijn bijlage IV en AMvB tabel 3) door de werkzaamheden schade oplopen, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Deze ontheffingsaanvraag dient gepaard te gaan met een goede onderbouwing, o.a. Habitattoets en een uitgebreid mitigatie- en compensatieontwerp.
- Voor het niveau 'overige soorten' van de AMvB (tabel 2) dient men zich te houden aan een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Wanneer deze nog niet aanwezig is en er schade aan individuen optreedt, dient ook voor deze soort (Kleine modderkruiper) een ontheffing voor artikel 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Ecologische Hoofdstructuur

In het westen van het plangebied is een bestaande natte ecologische verbindingszone (EVZ) aanwezig. Wanneer de woonwijk op de locatie Uithofslaan wordt aangelegd, kan dit negatieve effecten hebben op het ecologisch functioneren van de EVZ.

4.2

AANBEVELINGEN

- Er dient verder onderzoek (in de vorm van een Natuurtoets; uitgebreide inventarisaties) te worden gedaan naar het voorkomen van 'zwaar beschermde soorten' (habitatrichtlijn bijlage IV en AMvB tabel 3); Rugstreeppad, Gewone dwergvleermuis, Watervleermuis.
- Wanneer deze soorten inderdaad voorkomen en zij door de werkzaamheden schade oplopen, dient een ontheffing te worden aangevraagd bij de Dienst Regelingen van het ministerie van LNV. Gekoppeld aan deze aanvraag:
 - dient te worden aangegeven óf er sprake is van een 'dwingende reden van openbaar belang', en waarom de ingreep persé op deze locatie dient te worden uitgevoerd; zo ja;
 - dan dient er een uitgebreid compensatie- en mitigatie-ontwerp te worden opgesteld.
- De opstart van de werkzaamheden, die schade toebrengen aan aanwezige broedvogels tijdens het broedseizoen (half maart tot half juli) is per definitie uitgesloten.
- Er dient verder onderzoek te worden gedaan naar mogelijke mitigerende maatregelen met betrekking tot de aanwezige 'algemene soorten' (tabel 1 AMvB).
- Implementatie van de zorgplicht in het VG(M)-plan en tijdens de kickoff-meeting verdient aanbeveling.
- Er dient verder onderzoek te worden gedaan naar het ecologisch functioneren van de aanwezige EVZ in relatie tot de aanleg van de woonwijk. Vervolgens kunnen maatregelen worden genomen om de EVZ in de woonwijk in te passen.

Literatuur

- Ministerie van LNV, 2005, Overzicht beschermingsregimes AMvB Flora- en faunawet, Den Haag.
- Koninklijke Vermande, 2004, Leidraad ecologisch onderzoek bij ruimtelijke ingrepen, Den Haag.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Janssen, J.A.M. & J.H.J. Schaminee, 2004. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Nie, H.W., de, 1997. Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen. Media Publishing.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000, Leiden.
- Woldendorp, H.E., 2003. Wetgeving natuurbescherming, teksten en toelichting. Koninklijke Vermande, Den Haag.

Internet:

- www.hetlnvloket.nl
- www.natuurloket.nl
- www.zuid-holland.nl
- www.denhaag.nl

BIJLAG 1

Relevante wetteksten

Flora- en faunawet

Zorgplicht

2. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Algemene verbodsbepalingen Flora- en faunawet (artikelen 8 t/m 12)

8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

11. Het is verboden nesten, hopen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Vrijstellingen en ontheffingen, Flora- en faunawet artikel 75

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kan, voor zover niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, vrijstelling worden verleend van de bij of krachtens de artikelen 8 tot en met 18 bepaalde verboden.

2. Indien een vrijstelling als bedoeld in het eerste lid strekt tot uitvoering van internationale verplichtingen of bindende besluiten van organen van de Europese Unie of andere volkenrechtelijke organisaties, kan de vrijstelling bij ministeriële regeling worden verleend.

3. Onze Minister kan, voor zover niet overeenkomstig artikel 68 van deze wet door gedeputeerde staten ontheffing is of kan worden verleend, ontheffing verlenen van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 8 tot en met 18, 50, 51, 52, 53, 58, 59, tweede lid, 64, tweede lid, en 72, vijfde lid.
4. Vrijstellingen en ontheffingen worden, tenzij uitvoering van internationale verplichtingen of bindende besluiten van organen van de Europese Unie of andere volkenrechtelijke organisaties noodzaakt tot het verlenen van vrijstelling of ontheffing om andere redenen, slechts verleend indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.
5. Onverminderd het vierde lid, worden voor soorten genoemd in bijlage IV van de richtlijn nr. 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206), voor soorten vogels als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onderdeel b, en boor algemene maatregel van bestuur aangewezen beschermde inheemse dier- of plantensoorten vrijstelling of ontheffing slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat:
- ten behoeve van onderzoek en onderwijs, reproductie en herintroductie, alsmede voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten;
 - teneinde het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een bij algemene maatregel van bestuur te bepalen aantal van bij die maatregel aan te wijzen soorten te vangen, te plukken of in bezit te hebben of
 - met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.
6. Vrijstellingen kunnen in ieder geval verschillend worden vastgesteld naar gelang de soorten of categorieën van soorten en handelingen welke de vrijstelling betreffen. Voorts kan onderscheid worden gemaakt naar wilde of gekweekte planten of producten van die planten, en naar wilde of gefokte dieren dan wel eieren, nesten of producten van die dieren.

Aanduiding belangen voor verlenen van ontheffing, Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, artikel 2, lid 2

Als andere belangen als bedoeld in artikel 75, vierde lid, onderdeel c, van de wet zijn aangewezen:

- de bepalingen inzake de gemeenschappelijke markt en een vrij verkeer van goederen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap;
- de veiligstelling van dieren behorende tot een beschermde inheemse diersoort tegen het verkeer;
- de opvang en verzorging van zieke of gewonde dieren behorende tot een beschermde inheemse diersoort;
- het onderhoud van wateren, waterkanten, oevers en graslanden;
- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten, met dien verstande dat vanwege dit belang geen ontheffing of vrijstelling kan worden verleend ten aanzien van vogels behorende tot een beschermde inheemse diersoort;
- de bescherming van weidevogels en hun eieren tegen landbouwwerkzaamheden en vee.

COLOFON QUICK SCAN NATUURWETGEVING UITHOFSLAAN DEN HAAG

OPDRACHTGEVER:

Gemeente Den Haag, Dienst Stedelijke Ontwikkeling

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

M.J. Breedveld

19 april 2005

GECONTROLEERD DOOR:

I.W. van Woerse

20 april 2005

VRIJGEGEVEN DOOR:

J.J.W.M. Haasken-Thijssen

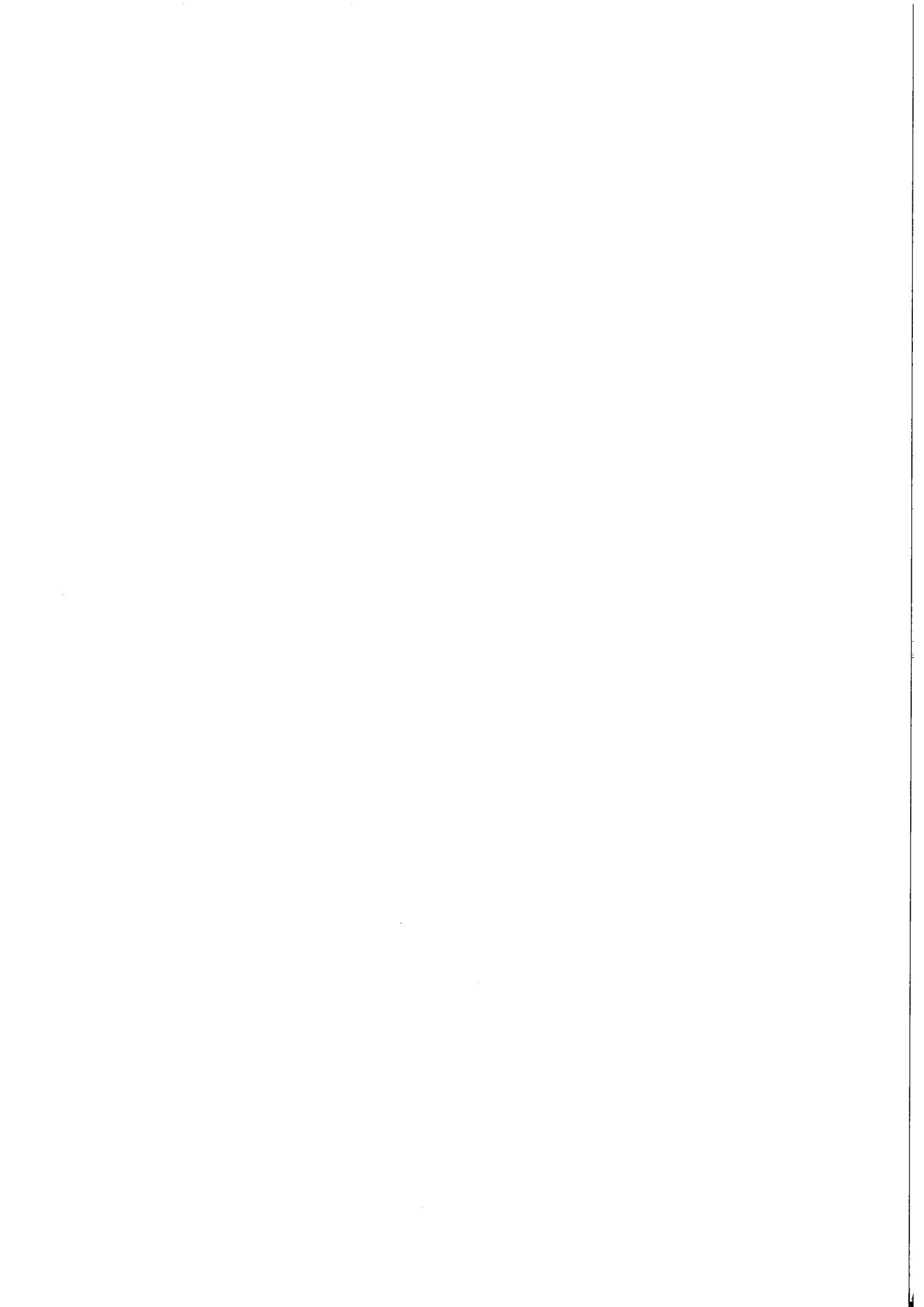
9 mei 2005

9 mei 2005

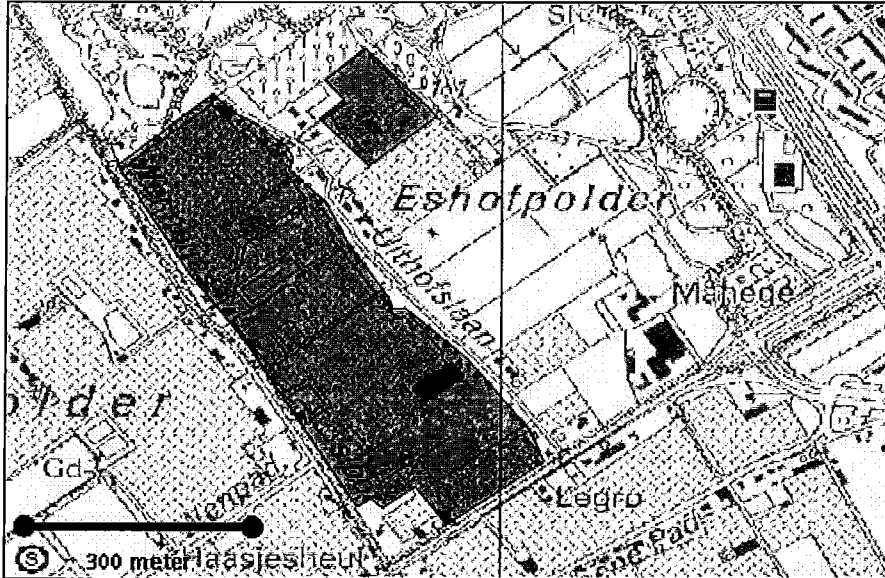
110403/WA5/2T5/001559.002

ARCADIS REGIO BV
Polarisavenue 15
Postbus 410
2130 AK HOOFDORP
Tel.: 023 - 5668529
Fax.: 023 - 5611575
www.arcadis.nl

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden veeelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.



Figuur 1: het plangebied (rood gearceerd) nabij de Uithofslaan te Den Haag.



Uitkomsten aanvullend onderzoek m.b.t. Rugstreepvleermuis

- In het plangebied zijn gedurende de avondbezoeken géén Rugstreepvleermuis waargenomen, noch zijn er in de direct omliggende gebieden Rugstreepvleermuis gehoord. Er kan dan ook geconcludeerd worden dat op dit moment (mei 2005) er zich géén Rugstreepvleermuis in het plangebied bevinden (het uitgevoerde onderzoek geldt als een statistische nulwaarneming).

Algemene uitkomsten

- Tijdens de veldbezoeken zijn twee jagende Ransuilen boven het plangebied waargenomen. Door het plan Uithofslaan worden echter géén vaste verblijfplaatsen vernietigd.
- Tijdens de veldbezoeken zijn vier soorten vleermuizen boven het plangebied waargenomen; Laatvlieger, Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis en Gewone dwergvleermuis. Het gaat hier om jachtgebieden. Er is één mogelijke vaste verblijfplaats van Laatvliegers in het plangebied aanwezig. Deze mogelijke verblijfplaats, een oud rond gebouwtje (zie figuur 2: ■, en foto) inclusief omliggende bomen blijft echter behouden. De Rosse vleermuis werd zeer hoog boven het plangebied waargenomen. De Gewone- en Ruige dwergvleermuizen werden jagend in het in het noordoosten van het plangebied waargenomen (●).



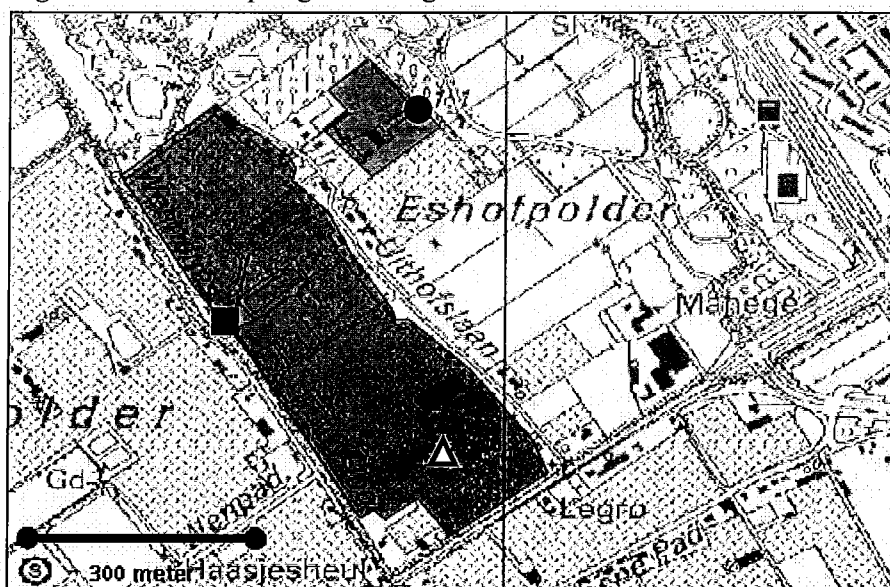
Het gaat hier om relatief algemene, lichttolerante vleermuizen, welke na realisering van de woonwijk het gebied gewoon zullen blijven gebruiken als

ARCADIS

jachtgebied. Voor deze soorten is dan ook géén ontheffing van artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig.

- Tijdens de veldbezoeken is de aanwezigheid van in ieder geval één broedpaar Kieviten vastgesteld. Gedurende het broedseizoen (15 maart – 15 juli) dient deze broedplaats (indicatief: Δ) inclusief een ruime buffer te worden ontzien. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet voor verstoring en/of vernietiging van de broedplaats is niet mogelijk.

Figuur 2: De in het plangebied aangetroffen soorten.



Conclusies en aanbevelingen

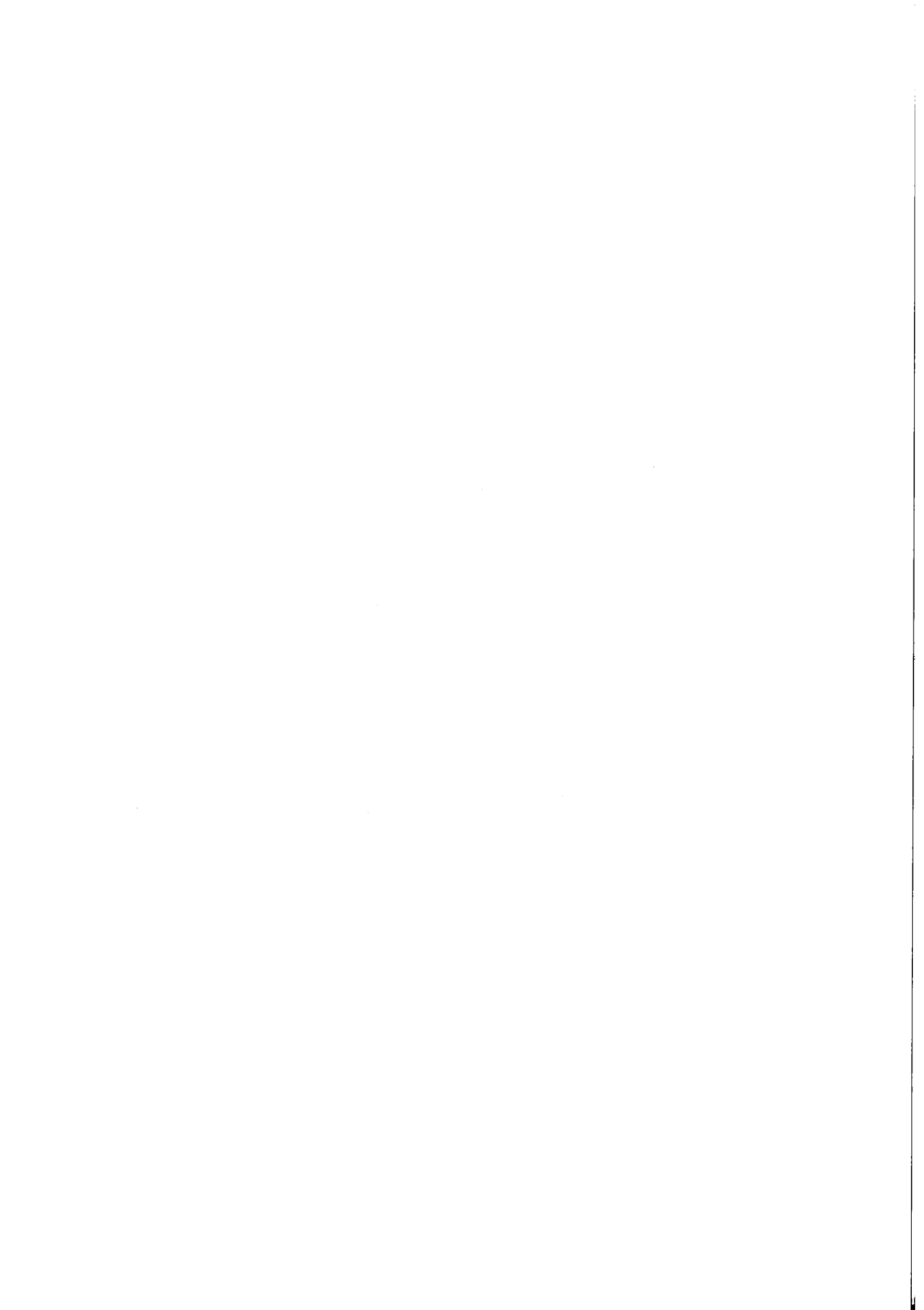
- In het plangebied is de zwaar beschermde Rugstreepad niet aanwezig. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft dus niet te worden aangevraagd.
- In het plangebied is één broedpaar Kieviten vastgesteld. Gedurende het broedseizoen (15 maart – 15 juli) dient deze broedplaats inclusief een ruime buffer te worden ontzien.
- In en boven het plangebied jagen vier soorten vleermuizen. De plannen zullen geen negatieve invloed hebben op het jachtgedrag van deze vleermuizen.

Indien u nog vragen heeft dan kunt u contact opnemen met Maarten Breedveld, bereikbaar op telefoonnummer 023 – 5668435.

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn.

Met vriendelijke groet,
ARCADIS

ir. N. Reichart
Hoofd Marktgroep Groene Ruimte en Water



DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Naar aanleiding van het verzoek van de heer ing. R.R. van der Zwan
namens de Gemeente Den Haag, Dienst Stedelijke Ontwikkeling, op 17 mei 2005
en aangevuld op 10 juni 2005, 13 juni 2005 en 29 juli 2005

gelet op artikel 75, lid 4 en 5 onderdeel c van de Flora- en faunawet

Verleent hierbij aan:	Gemeente Den Haag, Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Adres:	Spui 70
Postcode en woonplaats:	2511 BT DEN HAAG
Voor het tijdvak van:	12 oktober 2005 tot en met 31 juli 2007

ONTHEFFING

FF/75C/2005/0182A

Van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 9, 11 en 13 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen; het beschadigen, vernielen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen; het vervoeren en onder zich hebben van de bittervoorn (*Rhodeus sericeus*) en de kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied gelegen in de Eshofpolder nabij de Uithofslaan te Den Haag, in het noordwesten begrensd door het recreatiecentrum "de Uithof" en in het westen en het zuiden begrensd door de 'Wenjetjessloot' en de N-464, één en ander zoals aangegeven op figuur 1.1. van de bij de aanvraag gevoegde "Quick scan natuurwetgeving Uithofslaan Den Haag" van Arcadis d.d. 9 mei 2005.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorwaarden verbonden:

Algemene voorwaarden

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. De ontheffing geldt alleen voor de uitvoering van de werkzaamheden, zoals vermeld in de projectomschrijving voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. Indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen noodzakelijk zijn, dient de ontheffinghouder onverwijld contact op te nemen met Dienst Regelingen.
4. Gemeente Den Haag, Dienst Stedelijke Ontwikkeling (hierna te noemen: de ontheffinghouder) blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de strikte naleving van de voorwaarden van deze ontheffing. Ook voor de uitvoering, bekostiging en het beheer van deze maatregelen blijft de ontheffinghouder primair verantwoordelijk en aansprakelijk.
5. De ontheffinghouder kan organisaties of personen aanwijzen die middels een machtiging gebruik kunnen maken van deze ontheffing (gemachtigde). In dit geval dient deze een kopie van de verleende machtigingen aan Dienst Regelingen, Postbus 1191, 3300 BD Dordrecht te zenden.
De machtigingen vermelden in ieder geval de volgende gegevens:
 - a. volledige naam, adres, woonplaats en geboortedatum van degene aan wie de machtiging is verleend;
 - b. soort(en) en eventuele aantallen waarvoor de machtiging geldt;
 - c. de handelingen die mogen worden verricht;
 - d. plaats(en) waar de handelingen mogen worden verricht;
 - e. omschrijving kwalificaties m.b.t. kennis van de te machtigen persoon;
 - f. periode waarvoor de machtiging geldt.

De gemachtigde dient zijn machtiging op eerste vordering te tonen aan de toezichthouder of opsporingsambtenaar.

6. De gebruiker van deze ontheffing draagt bij het verrichten van de handelingen waarvoor de ontheffing verleend is deze ontheffing of een kopie ervan bij zich. Indien de gebruiker een gemachtigde is, dient zijn machtiging te zijn gehecht aan een kopie van deze ontheffing. De gebruiker van de ontheffing dient de ontheffing op eerste vordering te tonen aan een bevoegd toezichthouder of opsporingsambtenaar.

Specifieke voorwaarden

7. In verband met de beperkte afstanden die kleine vissen kunnen afleggen, dienen sloten die langer zijn dan 25 meter te worden afgedamd, tot op circa 20 centimeter te worden leeggepompt en vervolgens leeggevisst. Gevangen exemplaren dienen te worden uitgezet in een geschikte biotoop in de directe omgeving waar geen werkzaamheden plaatsvinden. In sloten die korter zijn dan 25 meter kunnen de aanwezige vissen vooruitlopend op de demping worden opgejaagd met behulp van een schepnet. Door met het schepnet door het water te waden, waarbij ook de modderlaag wordt meegenomen, kunnen vissen worden verjaagd. Aanwezige zoetwatermosselen dienen overgezet te worden naar de nieuw gegraven wateren in het plangebied, tezamen met de kleine modderkruipers en bittervoorns. Eventueel kunnen met het schepnet vissen worden gevangen en overgezet.
8. Bij het vergraven van slootkanten dienen aanwezige kleine modderkruipers voorafgaand aan de graafwerkzaamheden te worden verjaagd door met een schepnet door het water te waden, waarbij met name de modderlaag wordt meegenomen.
9. Bovenstaande mitigerende maatregelen dienen in een ecologisch werkprotocol opgenomen te worden. Dit ecologisch werkprotocol dient op de locatie aanwezig te zijn en onder betrokken werknemers bekend te zijn. Werkzaamheden dienen conform dit protocol uitgevoerd te worden.
10. Bovenstaande mitigerende maatregelen dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een ter zake kundige¹.
11. Gevangen bittervoorns en kleine modderkruipers afkomstig uit de te dempen watergangen dienen te worden uitgezet langs de nabijgelegen rietoever langs het recreatiegebied De Uithof. Daarnaast dient het ter compensatie voor de bittervoorn natuurvriendelijk inrichten van de oevers van de nabijgelegen Wennetjessloot te worden uitgevoerd nadat de aanwezige sloten zijn gedempt.

Overige voorwaarden

12. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorwaarden.
13. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorwaarden is Dienst Regelingen, Postbus 1191, 3300 BD Dordrecht.

Dordrecht, 12 oktober 2011

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit,
voor deze,
de teammanager, en wettelijk Dienst Regelingen,

M.P. de Graaf



¹ Onder een ter zake kundige wordt verstaan een persoon die:

- op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het netwerk Groene Bureaus;
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals Das en Boom, VZZ, RAVON, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, VOFF, SOVON, etc.).

ACTUALISATIE TOETSING
NATUURWETGEVING
UITHOFSLAAN DEN HAAG

GEMEENTE DEN HAAG

28 september 2009
110403/WA9/1V7/001559

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Afbakening	3
1.3	Doelstelling	3
1.4	Methode	4
1.5	Gebiedsbeschrijving	5
1.6	Voorgenomen ruimtelijke ingreep	5
2	Flora- en faunawet	6
2.1	De verbodsbepalingen	6
2.2	Plicht om vooraf te toetsen	6
2.3	Vrijstelling en mogelijkheid ontheffing aan te vragen	7
2.4	Algemene zorgplicht	8
3	Voorkomen van beschermde soorten	9
3.1	Amfibieën	9
3.2	Vissen	9
3.3	Vleermuizen	10
3.4	Vaatplanten	11
3.5	Overige soortgroepen	12
4	Effectbeoordeling	13
4.1	Effectbeschrijving	13
4.2	Beoordeling	13
4.3	Mogelijkheden voor vrijstelling en ontheffing	14
5	Conclusies en aanbevelingen	15
Bijlage 1	Bronnen	16
Bijlage 2	Ecologisch werkprotocol algemene soorten	17
Bijlage 3	Ecologisch werkprotocol Kleine modderkruiper	18
Bijlage 4	COLOFON ACTUALISATIE TOETSING NATUURWETGEVING	20

HOOFDSTU

1

Inleiding

1.1 AANLEIDING

In 2005 is door ARCADIS een quick scan natuurwetgeving (kenmerk: 110403/WA5/2T5/001559.002) uitgevoerd voor de ontwikkeling van de woonwijk Uithofslaan, waaruit bleek dat beschermde vissen (Bittervoorn en Kleine modderkruiper) en mogelijk beschermde amfibieën (Rugstreepad) in het plangebied voorkomen. Vervolgens heeft in 2005 aanvullend onderzoek plaatsgevonden naar de Rugstreepad (kenmerk 110403/WA5/228/001559.020), waarbij de aanwezigheid van de Rugstreepad is uitgesloten. Vervolgens is door het Ministerie van LNV voor de werkzaamheden in de periode oktober 2005 tot en met juli 2007 voor de Kleine modderkruiper en de Bittervoorn een ontheffing voor de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet verstrekt. In 2006 zijn vervolgens watergangen in het plangebied (met ontheffing) leeggevestigd, waarbij de aanwezige Kleine modderkruipers, Bittervoorns en overige vissen zijn weggevangen, en verplaatst naar nabijgelegen geschikt leefgebied.

Voor het einde van 2009 staat het bouwrijp maken van resterende gronden gepland, waarbij de werkzaamheden doorlopen tot in 2010. Deze ontwikkeling is de aanleiding voor het actualiseren van het natuuronderzoek uit 2005.

1.2 AFBAKENING

De actualisatie van het natuuronderzoek uit 2005 richt zich op het onderdeel Flora- en faunawet (soortbescherming). Met betrekking tot de Flora- en faunawet wordt gekeken naar juridisch zwaarder beschermde soorten; tabel 2 en 3 van de AMvB Flora- en faunawet (zie ook § 1.3 doelstelling).

Het onderdeel gebiedsbescherming (Ecologische Hoofdstructuur, Natura 2000-gebieden) behoeft geen actualisatie. Op het gebied van de nabijgelegen Ecologische Hoofdstructuur zijn de conclusies uit 2005 nog steeds actueel. Met betrekking tot Natura 2000-gebieden (in het onderzoek van 2005 aangeduid als Vogel- en Habitatrictlijn gebieden) kunnen negatieve effecten op voorhand worden uitgesloten. Zodoende wordt dit beschermingskader niet in deze actualisatie behandeld.

1.3 DOELSTELLING

Om helder te krijgen of er verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden gaan worden en of daarvoor een ontheffing noodzakelijk is, dient antwoord gegeven te worden op de volgende vragen:

- Zijn er mogelijk beschermde planten of dieren in het studiegebied aanwezig, en zo ja, welke?
- Kunnen er verboden handelingen met betrekking tot de Flora- en faunawet plaatsvinden op beschermde soorten ten gevolge van de uitvoering van het project?
- Is het mogelijk deze verboden handelingen te voorkomen door het treffen van (beschermende) maatregelen?
- Is het noodzakelijk een nader onderzoek uit te voeren en een ontheffing aan te vragen?

1.4

METHODE

Op basis van de gegevens uit 2005 en de huidige in het plangebied aanwezige habitats heeft een gerichte inventarisatie plaatsgevonden van (mogelijk) aanwezige beschermde soorten. Daarbij is onderzoek gedaan naar vissen, amfibieën, vleermuizen en vaatplanten. Voor de overige soortgroepen heeft een habitatgeschiktheidsbeoordeling plaatsgevonden tijdens de veldbezoeken. De veldbezoeken hebben voor de overige soortgroepen niet de status van een complete inventarisatie.

Het onderzoek naar vissen heeft plaatsgevonden door het bemonsteren van de oevers van de watergangen in het plangebied met behulp van een steeknet met fijne mazen. Om de 25m lengte is een bemonstering gedaan. De bemonstering heeft op drie verschillende data plaatsgevonden (zie tabel 1.1) en heeft de status van een volledige inventarisatie.

Het onderzoek naar amfibieën heeft plaatsgevonden door na zonsondergang te luisteren naar kooractiviteiten van amfibieën. Op basis van de roep kunnen de verschillende soorten worden onderscheiden. Het onderzoek heeft op drie verschillende data plaatsgevonden (zie tabel 1.1) en heeft de status van een volledige inventarisatie van voortplantingslocaties.

Het onderzoek naar vleermuizen (jachtgebied, migratieroutes) heeft plaatsgevonden door na zonsondergang de activiteit aan vleermuizen in het plangebied te volgen. Dit vond plaats met behulp van een Petterson D240x batdetector. Het onderzoek heeft op drie verschillende data plaatsgevonden (zie tabel 1.1) en heeft de status van een volledige inventarisatie van jachtgebied en migratieroutes.

In en rondom het plangebied hebben in het voorjaar van 2009 de volgende gerichte inventarisaties plaatsgevonden:

Tabel 1.1

Data veldbezoeken en onderzochte soortgroepen

Datum	Soortgroep
13 mei ('s avonds)	Amfibieën, vissen, vleermuizen
25 mei ('s avonds)	Vissen
29 mei ('s avonds)	Amfibieën, vissen, vleermuizen
8 juni ('s avonds)	Amfibieën, vleermuizen
12 juni (overdag)	Vissen, vaatplanten

Het veldwerk is uitgevoerd door Ing. Maarten Breedveld. Hij voldoet aan de volgende twee kwalificaties voor deskundigen op het gebied van soortspecifieke ecologie:

- Hij heeft een HBO niveau een opleiding genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en
- Hij is als ecooloog werkzaam voor ARCADIS

1.5 GEBIEDSBESCHRIJVING

Het plangebied gelegen in de Eshofpolder nabij de Uithofslaan te Den Haag, wordt in het noordwesten begrensd door het recreatieterrein 'De Uithof', en in het westen en het zuiden begrensd door de 'Wennentjessloot' en de N464 (Poeldijkseweg); zie ook afbeelding 1.1. (rode begrenzing).

Afbeelding 1.1

Het project Uithofslaan (rood)
ten Zuiden van Den Haag.

Bron ondergrond: Google Earth.



Het plangebied is grotendeels al bouwrijp gemaakt. Daarnaast is recentelijk het archeologische onderzoek in het gebied afgerond. Het zuidelijke gedeelte van het plangebied wordt naar verwachting eind 2009 bouwrijp gemaakt.

1.6 VOORGENOMEN RUIMTELIJKE INGREEP

Voor het bouwrijp maken (van het resterende gedeelte) van het plangebied worden de volgende ingrepen uitgevoerd:

- Grondverzet op de percelen (zuidelijk deel plangebied).
- Aanleg van ontsluiting (zuidelijk deel plangebied).
- Aanleg van kleinschalige kunstwerken in watergangen en oevers van watergangen (verspreid over het gehele plangebied); en
- Vergraven van oevers (zuidelijk deel plangebied).

HOOFDSTU

2 Flora- en faunawet

De Flora - en faunawet richt zich op de bescherming van wilde planten- en diersoorten. Welke planten- en diersoorten beschermd zijn, staat in de wet. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren. In de wet is verder bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld. Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en hollen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora - en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen.

2.1**DE VERBODSBEPALINGEN**

De algemene verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Flora - en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN FLORA - EN FAUNAWET (ARTIKELEN 8 T/M 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13. Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort onder zich te hebben

2.2**PLICHT OM VOORAF TE TOETSEN**

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Deze moet tijdens de uitwerking van zijn plannen of tijdens het plannen van werkzaamheden het volgende in kaart brengen:

- Welke beschermde dieren en plantensoorten komen in en nabij het plangebied voor?
- Leidt het realiseren van het plan of de uitvoering van de geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Flora - en faunawet betreffende planten en hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden, dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden?
- Is, om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten, ontheffing (ex-artikel 75 van de Flora - en faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist?

2.3

VRIJSTELLING EN MOGELIJKHEID ONTHEFFING AAN TE VRAGEN

De wet biedt in artikel 75 de mogelijkheid om ontheffing aan te vragen voor overtreding van de verboden uit de artikelen 8 tot en met 12. In veel gevallen kan een plan overigens zo uitgevoerd worden dat overtreding van de genoemde verbodsbepalingen niet aan de orde is. Wanneer dit niet mogelijk blijkt te zijn, en de wet geen mogelijkheden biedt voor een vrijstelling, moet een ontheffing aangevraagd worden.

De wet biedt in artikel 75 de mogelijkheid om ontheffing aan te vragen voor overtreding van de verboden uit de artikelen 8 tot en met 18. Ontheffingen worden uitsluitend verleend door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Aanvragen kunnen worden ingediend bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Ontheffingen kunnen alleen worden verleend als aan bepaalde voorwaarden van zorgvuldigheid is voldaan. In de AMvB van februari 2005, artikel 75 (*Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*) wordt ten aanzien van deze voorwaarden onderscheid gemaakt in verschillende groepen soorten:

De wet biedt in artikel 75 de mogelijkheid om ontheffing aan te vragen voor overtreding van de verboden uit de artikelen 8 tot en met 12. In veel gevallen kan een plan overigens zo uitgevoerd worden, dat overtreding van de genoemde verbodsbepalingen niet aan de orde is. Wanneer dit niet mogelijk blijkt te zijn, en de wet geen mogelijkheden biedt voor een vrijstelling, dan moet een ontheffing aangevraagd worden.

Ontheffingen worden uitsluitend verleend door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Aanvragen kunnen worden ingediend bij de Dienst Regelingen van het Ministerie. Ontheffingen kunnen alleen worden verleend als aan bepaalde voorwaarden van *zorgvuldigheid* is voldaan.

In de AMvB van februari 2005, artikel 75¹, wordt ten aanzien van deze voorwaarden onderscheid gemaakt in verschillende groepen soorten:

¹ Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen

Groep 1: Algemene soorten (Tabel 1 AMvB)

Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling voor werkzaamheden die leiden tot overtreding van de verboden 8 tot en met 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel is voor deze soorten de algemene zorgplicht van kracht.

Groep 2: Overige soorten (Tabel 2 AMvB)

Voor soorten uit groep 2 geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting, mits volgens een door het Ministerie goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Wanneer een dergelijke gedragscode (nog) niet beschikbaar is, kan een ontheffing worden aangevraagd. Deze kan worden verleend indien de beoogde ruimtelijke ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort(en). Eventueel moeten hiertoe mitigerende en compenserende maatregelen genomen worden.

Groep 3: Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn/ bijlage 1 AMvB (Tabel 3 AMvB)

Voor soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en voor de door het ministerie van LNV per algemene maatregel van bestuur nog aanvullend aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten kan nimmer vrijstelling verkregen worden van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, waardoor verbodsbepalingen overtreden worden.

Een ontheffing kan alleen worden verleend wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten;
- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de nationale regelgeving, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Er is geen vrijstelling of ontheffing mogelijk voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen. Voor het verstoren van vaste broed- en verblijfplaatsen van vogels buiten het broedseizoen, zoals bedoeld in artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Hiervoor dient een uitgebreide toets doorlopen te worden (zie groep 3).

2.4**ALGEMENE ZORGPLICHT**

De algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet wordt de intrinsieke waarde van planten en dieren genoemd. Vanuit deze intrinsieke waarde is ook de algemene zorgplichtbepaling opgenomen (artikel 2). Hierin staat dat iedereen voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden.

HOOFDSTU 3 Voorkomen van beschermde soorten

In onderstaande paragrafen staat beschreven welke beschermde soorten in het plangebied zijn aangetroffen. Daarbij wordt allereerst ingegaan op de soortgroepen waarvoor een volledig onderzoek is uitgevoerd. Vervolgens wordt ingegaan op de soortgroepen die tijdens deze onderzoeken zijn meegenomen (habitatgeschiktheidsbeoordeling).

3.1 AMFIBIEËN

Tijdens het onderzoek zijn algemene beschermde amfibieën in het plangebied aangetroffen. Er zijn tijdens het onderzoek geen juridisch zwaarder beschermde amfibieën aangetroffen. De aanwezigheid van de juridisch zwaarder beschermde Rugstreeppad (tabel 3 AMvB) in het plangebied en de nabije omgeving kan op grond van het uitgevoerde onderzoek worden uitgesloten.

In het plangebied zijn de volgende algemene beschermde amfibieën vastgesteld:

Tabel 3.2
In het plangebied aanwezige
beschermde amfibieën.

Soort	Juridische status
Bastaardkikker (<i>Rana klepton esculenta</i>)	Tabel 1 (algemene soort)
Meerkikker (<i>Rana ridibunda</i>)	Tabel 1 (algemene soort)
Bruine kikker (<i>Rana temporaria</i>)	Tabel 1 (algemene soort)
Gewone pad (<i>Bufo bufo</i>)	Tabel 1 (algemene soort)
Kleine watersalamander (<i>Triturus vulgaris</i>)	Tabel 1 (algemene soort)

3.2 VISSSEN

Tijdens de bemonsteringen zijn in het plangebied veelal algemene (niet in de AMvB Flora- en faunawet genoemde) soorten vissen aangetroffen. Het gaat hier om Tiendoornige stekelbaars, Baars en Blankvoorn. In de vergraven watergangen in het plangebied (periode 2006 - 2007) zijn zeer lage aantallen vissen aangetroffen, veelal gaat het om enkele Tiendoornige stekelbaarzen en amfibielarven (algemene soorten, zie § 3.1).

Daarnaast is op diverse locaties aan de randen van het plangebied de juridisch zwaarder beschermde Kleine modderkruiper (tabel 2 AMvB Flora- en faunawet) aangetroffen. De soort is aangetroffen in het noordwesten en het zuidoosten van het plangebied en kan, gezien de vastgestelde verspreiding en de ligging van de watergangen, over de gehele Wennentjessloot voorkomen (zie afbeelding 3.2). Overigens worden in het tussenliggende gedeelte van de Wennentjessloot geen grote aantallen verwacht. De soort is immers ondanks diverse bemonsteringen niet aangetroffen en er is in dit deel nauwelijks geschikt leefgebied aanwezig vanwege de afwezigheid van water- en oeverplanten.

Afbeelding 3.2

In en nabij het plangebied
aanwezige beschermde vissen.

★ Kleine modderkruiper tijdens
bemonstering aangetroffen.

Aanwezigheid Kleine
modderkruiper niet uit te
sluiten.



De Kleine modderkruiper is aangetroffen in wateren met een begroeiing van (ondergedoken) waterplanten en/of oeverplanten (helofyten). Van de soort zijn zowel adulte exemplaren als duidelijk kleinere exemplaren gevangen. Naar verwachting is in de watergangen waar de soort is aangetroffen een voorplantende (deel)populatie aanwezig.

In de natuurtoets uit 2005 zijn tevens Bittervoorns in het plangebied aangetroffen. Tijdens de afgelopen bemonsteringen is de soort niet aangetroffen, ook zijn geen zoetwatermosselen aangetroffen. Waarschijnlijk is de soort door het (voorafgaand aan de werkzaamheden) wegvangen van vissen in 2006 uit het plangebied verdwenen. De aanwezigheid van de soort in de wateren in het plangebied kan op grond van het uitgevoerde onderzoek worden uitgesloten.

In het plangebied zijn de volgende beschermde vissen vastgesteld:

Tabel 3.3

In het plangebied aanwezige
beschermde vissen.

Soort	Juridische status
Kleine modderkruiper (<i>Cobitis taenia</i>)	Tabel 2 (overige soorten)

3.3

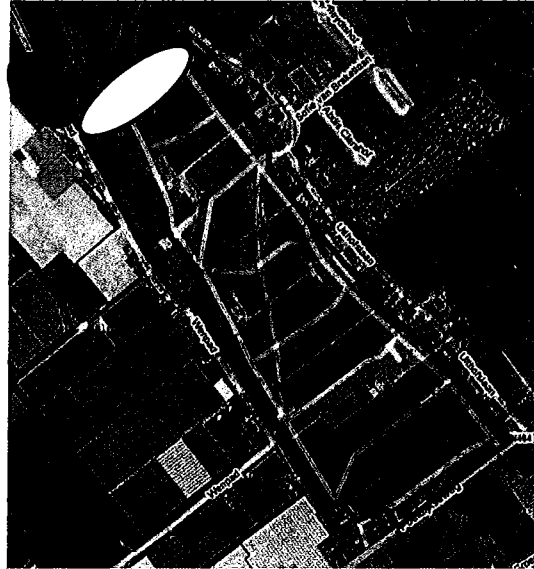
VLEERMUIZEN

In de noordzijde van het plangebied nabij de Uithof zijn enkele jagende Laatvliegers aangetroffen. Het jachtgebied van deze soort strekt zich verder uit richting de Uithof. Daarnaast zijn aan de noord- en oostzijde van het plangebied jagende Gewone dwergvleermuizen aangetroffen. In het onderzoek uit 2005 zijn eveneens jagende Ruige dwergvleermuizen en Rosse vleermuizen aangetroffen. Beide soorten werden in 2009 niet vastgesteld.

Afbeelding 3.3

In en nabij het plangebied aanwezige jachtgebieden van vleermuizen.

- Jachtgebied Laatvliegers
- Jachtgebied Gewone dwergvleermuizen



In het plangebied zijn jachtgebieden van de volgende vleermuizen vastgesteld:

Tabel 3.4

In het plangebied aanwezige beschermde vleermuizen.

Soort	Juridische status
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Tabel 3 (zwaar beschermde soort)
Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Tabel 3 (zwaar beschermde soort)

3.4

VAATPLANTEN

In het plangebied zijn voedselrijke vegetaties aanwezig die met enige regelmaat worden gemaaid. In het plangebied zijn geen juridisch zwaarder beschermde vaatplanten aangetroffen. Wel is op één locatie de Zwanebloem (tabel 1 AMvB Flora- en faunawet) aangetroffen (zie afbeelding 3.4).

Afbeelding 3.4

In het plangebied aanwezige algemene beschermde vaatplanten.

- Groeiplaats Zwanebloem



In het plangebied zijn de volgende beschermde vaatplanten vastgesteld:

Tabel 3.5

In het plangebied aanwezige beschermde vaatplanten.

Soort	Juridische status
Zwanebloem (<i>Butomus umbellatus</i>)	Tabel 1 (algemene soort)

3.5 OVERIGE SOORTGROEPEN

Naar overige soortgroepen (grondgeboden zoogdieren, vogels, ongewervelden) is geen gericht onderzoek uitgevoerd. Deze soorten zijn meegenomen tijdens de eerder genoemde veldbezoeken. Op grond van het onderzoek uit 2005 en de veldbezoeken in 2009 kan worden uitgesloten dat van deze soortgroepen juridisch zwaarder beschermde soorten in of nabij het plangebied aanwezig zijn. Ook kan worden uitgesloten dat er zogenaamde vaste broed- en verblijfplaatsen van vogels in het plangebied aanwezig zijn.

Op grond van habitatgeschiktheidsonderzoek worden de volgende algemene beschermde soorten in het plangebied verwacht:

Tabel 3.6

Mogelijk in het plangebied aanwezige soorten van overige soortgroepen.

Soort	Juridische status
Aardmuis (<i>Microtus agrestis</i>)	Tabel 1 (algemene soort)
Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)	Tabel 1 (algemene soort)
Rosse woelmuis (<i>Clethrionomys glareolus</i>)	Tabel 1 (algemene soort)
Veldmuis (<i>Microtus arvalis</i>)	Tabel 1 (algemene soort)
Egel (<i>Erinaceus europeus</i>)	Tabel 1 (algemene soort)
Haas (<i>Lepus europeus</i>)	Tabel 1 (algemene soort)
Mol (<i>Talpa europea</i>)	Tabel 1 (algemene soort)
Ree (<i>Capreolus capreolus</i>)	Tabel 1 (algemene soort)
Vos (<i>Vulpes vulpes</i>)	Tabel 1 (algemene soort)
Algemene broedvogels	Vogels

HOOFDSTU

4 Effectbeoordeling

In hoofdstuk 1 is aangegeven welke werkzaamheden plaats gaan vinden. In Hoofdstuk 3 is aangegeven welke beschermde soorten zijn aangetroffen of kunnen voorkomen. In de onderstaande paragrafen wordt aangegeven of er verbodsbepalingen overtreden kunnen worden in het kader van de Flora- en faunawet.

4.1**EFFECTBESCHRIJVING**

Bij het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen mogelijk de volgende effecten optreden:

Tabel 4.7

Effecten op mogelijk aanwezige beschermde soorten.

Soort(groep)	Effect
Algemene grondgebonden zoogdieren	Tijdelijk wegnemen leefgebied. In de toekomstige situatie ontstaan voldoende mogelijkheden in het heringerichte plangebied, vooral voor kleine grondgebonden zoogdieren.
Algemene amfibieën	Tijdelijk wegnemen leefgebied. In de toekomstige situatie ontstaan voldoende mogelijkheden in het heringerichte plangebied, vooral in de natuurvriendelijke oevers.
Algemene vaatplanten	Tijdelijk wegnemen groeiplaats. In de toekomstige situatie ontstaan voldoende mogelijkheden in het heringerichte plangebied, vooral in de natuurvriendelijke oevers.
Kleine modderkruiper	Tijdelijk wegnemen leefgebied en verstoring van leefgebied bij het vergroeven van (oevers) van watergangen. Verstoring van exemplaren tijdens het realiseren van kleinschalige kunstwerken in het water.
Jachtgebieden vleermuizen	Geen. De soorten zijn relatief ongevoelig voor lichtverstoring en algemeen in stedelijke gebieden. Na en tijdens de herinrichting kan het plangebied naar verwachting blijven functioneren als jachtgebied.
Broedvogels	Tijdelijk wegnemen broedgebied. In de toekomstige situatie ontstaan voldoende mogelijkheden in het heringerichte plangebied,

4.2**BEOORDELING**

Op basis van de habitatgeschiktheidstoets en effecten van de ingrepen op het leefgebied of standplaats van soorten worden, afhankelijk van de uitvoeringswijze, de onderstaande verbodsbepalingen overtreden:

Tabel 4.8

Mogelijke overtredingen van de Flora- en faunawet

Soort(groep)	Beschermings-categorie	Verbodsbepaling
Algemene grondgebonden zoogdieren	Tabel 1	Artikel 9: verbodsbepaling vangen - bemachtigen - opsporen en doden - verwonden Artikel 11: verbodsbepaling voortplantingsplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen
Algemene amfibieën	Tabel 1	Artikel 9: verbodsbepaling vangen - bemachtigen - opsporen en doden -

Soort(groep)	Beschermings-categorie	Verbodsbepaling
		verwonden Artikel 11: verbodsbepaling voortplantingsplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen
Algemene vaatplanten	Tabel 1	Artikel 8: verbodsbepaling planten
Kleine modderkruiper	Tabel 2	Artikel 9: verbodsbepaling vangen - bemachtigen - opsporen en doden – verwonden Artikel 11: verbodsbepaling voortplantingsplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen
Jachtgebieden vleermuizen	Tabel 3	Geen
Broedvogels	Broedvogels	Artikel 9: verbodsbepaling vangen - bemachtigen - opsporen en doden – verwonden Artikel 11: verbodsbepaling voortplantingsplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen Artikel 12: verbodsbepaling ten aanzien van eieren

4.3

MOGELIJKHEDEN VOOR VRIJSTELLING EN ONTHEFFING

Voor de hierboven geconstateerde (mogelijke) overtredingen van algemene verbodsbepalingen kunnen vrijstellingen en ontheffingsmogelijkheden van toepassing zijn. Tabel 4.9 geeft aan welke vrijstellingen en ontheffingen van toepassing zijn. Voor de overtreding van artikel 9 in het geval van de Kleine modderkruiper wordt in de praktijk nooit ontheffing verleend. Overtreding van artikel 9 zal door middel van mitigerende maatregelen voorkomen moet worden (zie bijlage 3), waardoor overtreding van artikel 13 (verbod op vervoer en onder zich hebben met het oog op verplaatsen) op kan treden. Voor dit artikel kan wel ontheffing worden aangevraagd.

Tabel 4.9

Benodigde vrijstellingen en ontheffingen

Soort(groep)	Verbodsbepaling	Vrijstelling / ontheffing
Algemene grondgebonden zoogdieren	Artikel 9 Artikel 11	Algemene <u>vrijstelling</u> , met inachtneming van zorgplicht, d.m.v. ecologisch protocol
Algemene amfibieën	Artikel 9 Artikel 11	Algemene <u>vrijstelling</u> , met inachtneming van zorgplicht, d.m.v. ecologisch protocol
Algemene vaatplanten	Artikel 8	Algemene <u>vrijstelling</u> , met inachtneming van zorgplicht, d.m.v. ecologisch protocol
Kleine modderkruiper	Artikel 11 Artikel 13	Ontheffing Flora- en faunawet voor ruimtelijke ontwikkelingen
Broedvogels	Artikel 9 Artikel 11 Artikel 12	Ontheffing niet mogelijk. Uitvoer buiten broedseizoen – dan geen probleem en geen ontheffing nodig. Indien de werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden opgestart, dienen alle mogelijke potentiële broedgelegenheden voor aanvang ongeschikt te zijn gemaakt of te zijn verwijderd.

HOOFDSTU 5 Conclusies en aanbevelingen

Uit de actualisatie komen de volgende conclusies en aanbevelingen voort:

- In het plangebied zijn jachtgebieden van algemene vleermuizen aanwezig. Deze soorten zijn algemeen verspreid in het stedelijk gebied en relatief ongevoelig voor nachtelijk kunstlicht. Negatieve effecten op jachtgebieden van deze soorten kunnen worden uitgesloten.
- In het plangebied zijn algemene zoogdieren, amfibieën en een vaatplant aanwezig van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten kunnen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden. Aangezien het hier om soorten uit tabel 1 gaat, behoeft geen ontheffing te worden aangevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen. Wel dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld dat invulling geeft aan de Algemene zorgplicht (art 2.) van de Flora- en faunawet (zie bijlage 2).
- In het plangebied zijn algemene broedvogels aanwezig. Voor deze soorten kunnen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden. Voor broedvogels wordt geen ontheffing van de verbodsbepalingen verstrekt door het bevoegde gezag. Door buiten het broedseizoen (half maart – augustus) de opgaande beplanting te verwijderen of de werkzaamheden plaats te laten vinden buiten het broedseizoen, wordt overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen.
- In het plangebied is de Kleine modderkruiper (tabel 2 AMvB Flora- en faunawet) aanwezig. Indien de maatregelen conform een ecologisch protocol (zie bijlage 3) worden uitgevoerd, worden schadelijke effecten sterk beperkt en is de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding. Voor deze soort kunnen de verbodsbepalingen uit art. 9 en 11 van de Flora- en faunawet worden overtreden. Voor de overtreding van artikel 9 in het geval van de Kleine modderkruiper wordt in de praktijk nooit ontheffing verleend. Overtreding van artikel 9 zal door middel van mitigerende maatregelen, zoals beschreven in het ecologische protocol (zie bijlage 3), voorkomen moeten worden. Dit kan leiden tot het overtreden van art. 13 van de Flora- en faunawet (door wegvangen en verplaatsen). Wij adviseren u voor het overtreden van de verbodsbepalingen 11 en 13 m.b.t. de Kleine modderkruiper een ontheffing Flora- en faunawet (ruimtelijke ontwikkeling) bij het ministerie van LNV aan te vragen.

BIJLAG

1 Bronnen

Rapporten

- ARCADIS in opdracht van DSO Gemeente Den Haag, 2005, Quick scan natuurwetgeving Uithofslaan Den Haag.
- ARCADIS in opdracht van DSO Gemeente Den Haag, 2005, Aanvullend onderzoek Rugstreepadden Uithofslaan Den Haag.
- Ministerie van LNV, 12 september 2005, Ontheffing artikel 75, lid 4 en 5 onderdeel c van de Flora- en faunawet, FF/75C/2005/0182.
- Ministerie van LNV, 14 oktober 2005, Beslissing op bezwaarschrift ff-wet, Aanvraagnummer FF/75C/2005/0182.

Websites

- www.natuurloket.nl
- www.waarneming.nl
- www.minlnv.nl

BIJLAG

2 Ecologisch werkprotocol algemene soorten

Het ecologisch werkprotocol is gericht op het zoveel als redelijkerwijs mogelijk is voorkomen en beperken van schade aan algemene soorten. Met dit maatregel protocol wordt invulling gegeven aan de algemene zorgplicht van de Flora- en faunawet voor algemene soorten.

Voorbereiding uitvoering		Mitigerende maatregelen											
Periode: ■ niet werken ■ bij voorkeur niet werken ■ voorkeursperiode	Flora: op locaties waar algemene beschermde vaatplanten groeien, werkzaamheden zoveel mogelijk uitvoeren buiten de bloeiperiode, zodat de planten zaad kunnen zetten. Fauna: werkzaamheden bij voorkeur uitvoeren buiten de kwetsbare voortplantingsperiode en opgroeiperiode van jonge dieren, zodat er mogelijkheden zijn om te vluchten. De periode die het meest geschikt is voor uitvoer van werkzaamheden is september t/m februari.												
	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	
Vaatplanten													
Zoogdieren													
Amfibieën													
Uitvoering werkzaamheden		Mitigerende maatregelen											
Vaatplanten	<ul style="list-style-type: none"> Groeiplaatsen van algemene beschermde vaatplanten zoveel mogelijk sparen door ze te markeren en vervolgens te ontzien. 												
Grondgebonden zoogdieren	<ul style="list-style-type: none"> Systematisch één zijde opwerken (van één kant richting de andere kant werken, met openhouden van een vluchtweg aan die andere kant), zodat de dieren weg kunnen vluchten richting een locatie waar niet (meer) gewerkt wordt; Transportwegen zo smal mogelijk houden; Attent zijn op aanwezigheid van (jonge) hazen en egels, die goed verscholen kunnen zitten; jonge hazen lopen niet weg en worden daardoor snel gedood; Zoveel mogelijk sparen van ruigten en slootranden, omdat daar relatief veel zoogdieren huizen. 												
Amfibieën	<ul style="list-style-type: none"> Systematisch één zijde opwerken (van één kant van de watergang naar de andere kant toewerken, met openhouden van ruime vluchtweg aan die andere kant), zodat de dieren weg kunnen vluchten richting een locatie waar niet (meer) gewerkt wordt. Wanneer systematisch één zijde opwerken niet mogelijk is: voor de start van de werkzaamheden in de watergangen aanwezige algemene amfibieën en/of dril uit de watergangen weggevangen, en verplaatst naar water waar niet (meer) gewerkt wordt. Attent zijn op aanwezigheid (jonge) amfibieën; de uit de sloot opgegraven dieren in water terugzetten waar niet (meer) gewerkt wordt. 												

BIJLAG

3 Ecologisch werkprotocol Kleine modderkruiper

Onderstaand protocol geeft de mogelijke schadebeperkende (mitigerende) maatregelen weer die bij de verschillende typen werkzaamheden in het water en/of oeverzone kunnen worden genomen.

Voorbereiding uitvoering		Mitigerende maatregelen											
Periode ■ niet werken ■ bij voorkeur niet werken ■ voorkeursperiode		In watergangen vinden geen werkzaamheden plaats in de voortplantingsperiode (maart t/m juli). In augustus loopt de voortplantingsperiode af en kan er begonnen worden met werkzaamheden. De periode van september t/m november is het meest geschikt voor de uitvoer van werkzaamheden in watergangen. De periode december t/m februari is in verband met de winterrust van de Kleine modderkruiper een minder gunstige periode. Werkzaamheden in de watergang worden verricht in een vorstvrije periode bij watertemperaturen lager dan 20 °C.											
		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Overwintering													
Voortplanting													
Uitvoering werkzaamheden		Mitigerende maatregelen											
Kleinschalige werkzaamheden (werkzaamheden in niet geïsoleerde smalle watergangen van maximaal 2 m breed en korter dan 25 m)		Verjagen Verjagen wordt buiten de voortplantingsperiode uitgevoerd. Direct voorafgaand aan de werkzaamheden worden Kleine modderkruipers verjaagd. Dit gebeurt al wadend door het water met een groot schepnet (fijne mazen 3x3 mm, netgrootte 70x40cm). Er zijn daarbij vluchtmogelijkheden naar geschikte biotopen waarin niet (meer) wordt gewerkt. De Kleine modderkruiper duikt liever de modder in, dan dat hij vlucht. Hier wordt rekening mee gehouden door ook de modderlaag mee te nemen met het waden met het schepnet.											
Overige werkzaamheden (werkzaamheden in geïsoleerde watergangen, of watergangen langer dan 25 m)		Wegvangen <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wegvangen wordt buiten de gevoelige voortplantingsperiode uitgevoerd. ▪ Indien werkzaamheden plaatsvinden in den natte dienen de aanwezige exemplaren te worden weggevangen. Wegvangen gebeurt elektrisch of met een groot schepnet (fijne mazen 3x3mm, netgrootte 70x40 cm). Hierbij wordt ook de modderlaag gecontroleerd. Gevangen Kleine modderkruipers (en andere vissoorten) worden verzameld in emmers of visbakken en binnen 2 uur uitgezet in de omgeving, in een geschikte watergang waar geen werkzaamheden (meer) plaatsvinden. ▪ Wegvangen van Kleine modderkruipers in niet geïsoleerde of niet afgedamde watergangen vindt maximaal 1 tot 2 weken voor de werkzaamheden plaats; ▪ Indien wordt gewerkt in den droge de watergangen eerst afdammen en leegpompen tot op 20 cm. De ingang van de pomp bevat een net (fijne mazen van 3x3mm), zodat de aanwezige vissen niet in de pomp komen. Wegvangen gebeurt elektrisch of met een groot schepnet (fijne mazen 3x3mm, netgrootte 70x40 cm). Hierbij wordt ook de modderlaag gecontroleerd. Gevangen Kleine modderkruipers (en andere vissoorten) worden verzameld in emmers of visbakken en binnen 2 uur uitgezet in de omgeving, in een geschikte watergang waar geen werkzaamheden (meer) plaatsvinden. 											
Storten kleine hoeveelheden en/of niet vervuild materiaal		Uitzoeken bodemmateriaal Kleine hoeveelheden onvervuild baggermateriaal worden gecontroleerd op de aanwezigheid van de Kleine modderkruipers. Het materiaal wordt uitgespreid over de oever of baggervaartuig. Gevonden vissen (ook andere gevonden soorten) worden verzameld in emmers of visbakken en binnen 2 uur uitgezet in de omgeving, in een daarvoor geschikte watergang waar geen werkzaamheden (meer) plaatsvinden. De vissen worden gecontroleerd op modder die mogelijk in de kieuwen zit.											

COLOFON ACTUALISATIE TOETSING NATUURWETGEVING

OPDRACHTGEVER:

Gemeente Den Haag, DSO

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

M.J. Breedveld

ARCADIS Nederland BV

GECONTROLEERD DOOR:

J. Ohm

ARCADIS Nederland BV

M.C.J. Klaver

ARCADIS Nederland BV

K.W. Tse

Gemeente Den Haag DSO

VRIJGEGEVEN DOOR:

B.S.J. Nijhof

ARCADIS Nederland BV

110403/WA9/1V7/001559

ARCADIS Nederland B.V.

www.arcadis.nl

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden veeelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.

Gemeente Den Haag
R.R. van der Zwan
Postbus 12655
2500 DP DEN HAAG

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
14 oktober 2009	110403/WA9/211/00	FF/75C/2009/0399.	11 december 2009
onderwerp	1559	toek.dw doorkiesnummer	bijlagen
ontheffing Flora- en faunawet artikel 75, lid 5		0800-22 333 22	1

Geachte heer Van der Zwan,

Naar aanleiding van uw verzoek van 15 oktober 2009 en de aanvulling hierop van 10 november 2009, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2009/0399, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Hierbij ontvangt u de ontheffing die u heeft aangevraagd, van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de kleine modderkruiper.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op het project "Uithofslaan Den Haag" gelegen in de gemeente Den Haag, waarbij grondverzet plaatsvindt, kleinschalige kunstwerken in watergangen en oevers worden aangelegd, oevers worden vergraven en ontsluiting wordt aangelegd. Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 11 en 13, lid 1, van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de kleine modderkruiper, voor de periode van 1 januari 2010 tot en met 31 december 2014.

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De kleine modderkruiper is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder d, van de Flora- en faunawet en behoort niet tot de beschermde soorten genoemd in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn en bijlage 1, behorende bij het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten¹.

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit
Dienst Regelingen
Laan van NOI 131
Postadres: Postbus 19530
2500 CM Den Haag
Telefoon: 0800 - 22 333 22
Fax: (070) - 37 86 139
Web: www.minlnv.nl/loket

¹ Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (Stb. 2000, 525), laatstelijk gewijzigd bij Stb.2007, 253.

Verbodsbepalingen

Op grond van de artikelen 11 en 13, lid 1, van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren en om beschermde inheemse diersoorten te vervoeren en onder zich te hebben.

Afwijzing artikel 13, lid 1, van de Flora- en faunawet

U heeft ontheffing aangevraagd van de verbodsbepaling genoemd in artikel 13, lid 1, van de Flora- en faunawet voor zover dit het vangen en vervoeren betreft. U stelt daartoe de volgende maatregelen voor:

- Indien werkzaamheden plaatsvinden in den natte worden aanwezige exemplaren weggevangen. Wegvangen wordt buiten de gevoelige voortplantingsperiode uitgevoerd en gebeurt met een groot fijnmazig schepnet of elektrisch. Hierbij wordt ook de modderlaag gecontroleerd.
- Gevangen kleine modderkruipers worden verzameld in emmers of visbakken en binnen 2 uur uitgezet in de omgeving, in een geschikte watergang waar geen werkzaamheden (meer) plaatsvinden.
- Wegvangen van kleine modderkruipers in niet geïsoleerde of niet afgedamde watergangen vindt maximaal 1 tot 2 weken voor de werkzaamheden plaats.
- Indien wordt gewerkt in den droge worden de watergangen eerst afgedamd en leeggepompt tot op 20 centimeter. De ingang van de pomp bevat een net (fijne mazen van 3x3 millimeter), zodat de aanwezige vissen niet in de pomp komen. Wegvangen gebeurt elektrisch of met een groot fijnmazig schepnet. Hierbij wordt ook de modderlaag gecontroleerd.
- Kleine hoeveelheden onvervuild baggermateriaal worden gecontroleerd op de aanwezigheid van kleine modderkruipers. Het materiaal wordt uitgespreid over de oever of baggervoertuig. Gevonden vissen worden verzameld in emmers of visbakken en binnen 2 uur uitgezet in de omgeving, in een daarvoor geschikte watergang waar geen werkzaamheden (meer) plaatsvinden. De vissen worden gecontroleerd op modder die mogelijk in de kieuwen zit.

U heeft hiervoor echter geen ontheffing nodig, omdat het niet de bedoeling is deze dieren (definitief) aan de natuur te onttrekken. De kleine modderkruiper mag over kleine afstanden en voor korte tijd verplaatst worden om deze te beschermen tegen nadelige gevolgen van uw project. De zorgplicht uit artikel 2 van de Flora- en faunawet is wel van toepassing. De zorgplicht wordt op juiste wijze ingevuld als u onderstaande maatregelen in acht neemt. Ik raad u ten zeerste aan deze maatregelen uit te voeren. Het wegvangen van exemplaren van de kleine modderkruiper in niet geïsoleerde of niet afgedamde watergangen dient plaats te vinden vlak vóór aanvang van de werkzaamheden, om het terugzwemmen van dieren naar het betreffende gedeelte van de watergang te voorkomen. Indien dit niet mogelijk is, dient het betreffende deel van de watergang afgezet te worden met schotten, waarna binnen de schotten de aanwezige vissen worden afgevangen. Aangezien terug zwemmen door de aanwezigheid van de schotten niet mogelijk is, kan werken op deze manier ruimer voor de werkzaamheden plaatsvinden. Bovenstaande mitigerende maatregelen dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol dient op de locatie aanwezig te zijn en onder betrokken werk-

nemers bekend te zijn. Werkzaamheden dienen conform dit protocol te worden uitgevoerd.

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Instandhouding van de kleine modderkruiper

De kleine modderkruiper is in het plangebied aangetroffen. De soort is aangetroffen in het noordwesten en het zuidoosten van het plangebied en kan, gezien de vastgestelde verspreiding en de ligging van de watergangen, over de hele Wennentjessloot voorkomen. Naar verwachting is in de watergangen een voortplantende (deel)populatie aanwezig. Door het vergraven van oevers en het verbreden van watergangen worden vaste rust- en verblijfplaatsen van de kleine modderkruiper verstoord, beschadigd en vernield. Hierdoor is er tijdelijk minder functioneel leefgebied voor de aanwezige populatie aanwezig. Echter, het is te verwachten dat het plangebied na de werkzaamheden weer geschikt leefgebied voor de soort biedt. De kleine modderkruiper komt hiernaast in het westen van het land algemeen voor. Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken, stelt u de volgende maatregelen voor:

- Direct voorafgaand aan de werkzaamheden worden kleine modderkruipers verjaagd. Dit gebeurt al wadend door het water met een groot fijnmazig schepnet en buiten de voortplantingsperiode. Er zijn daarbij vluchtmogelijkheden naar geschikte biotopen waarin niet (meer) wordt gewerkt. De kleine modderkruiper duikt liever de modder in dan dat hij vlucht. Hier wordt rekening mee gehouden door ook de modderlaag mee te nemen bij het waden met het schepnet.
- In de watergangen vinden geen werkzaamheden plaats in de voortplantingsperiode (maart tot en met juli). De periode van september tot en met oktober is het meest geschikt voor de uitvoer van werkzaamheden in watergangen.
- De periode december tot en met februari is in verband met de winterrust een minder gunstige periode. Werkzaamheden in de watergangen worden verricht in een vorst-vrije periode bij watertemperaturen lager dan 20 graden Celcius.

De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorwaarden opgenomen. De gunstige staat van instandhouding van de kleine modderkruiper komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de bovengenoemde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorwaarden.

Zorgplicht

Voor de soort waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorwaarden. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dieren en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Datum Kenmerk
11 december 2009 FF/75C/2009/0399

Vervolgblad
4

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voorts wijs ik u erop dat verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken jaarrond zijn beschermd. Voor het verwijderen van dergelijke verblijfplaatsen is te allen tijde een ontheffing vereist.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorwaarden verbonden.

De ontheffing en de voorwaarden treft u hierbij aan.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een bezwaarschrift indienen. Stuur het ondertekende bezwaarschrift naar Dienst Regelingen, afdeling Recht en Rechtsbescherming, postbus 20401, 2500 EK Den Haag.

Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval het aanvraagnummer FF/75C/2009/0338 en de datum van de beslissing.

Op onze internetsite www.minlnv.nl/loket/bezwaar vindt u meer belangrijke informatie over het indienen van een bezwaarschrift.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit,
voor deze,
de teammanager uitvoering Dienst Regelingen,

B. Kluivingh – Deetman

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwalITEIT

Naar aanleiding van het verzoek van de heer R.R. van der Zwan
namens de gemeente Den Haag, op 15 oktober 2009 en de aanvulling hierop van 10 november 2009

gelet op artikel 75, lid 5 van de Flora- en faunawet

Verleent hierbij aan:	Gemeente Den Haag
Adres:	Loosduinseweg 13 - 17
Postcode en woonplaats:	2571 AA DEN HAAG
Voor het tijdvak van:	1 januari 2010 tot en met 31 december 2014

ONTHEFFING

FF/75C/2009/0399

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet, voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project "Uithofslaan Den Haag" gelegen in de Eshofpolder nabij de Uithofslaan in de gemeente Den Haag, in het noordwesten begrensd door het recreatiecentrum 'De Uithof' en in het westen en zuiden begrensd door de Wennetjessloot en de N-464 (Poeldijkseweg), één en ander zoals aangegeven op figuur 1.1 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Actualisatie Toetsing Natuurwetgeving Uithofslaan Den Haag" van 28 september 2009.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorwaarden verbonden:

Algemene voorwaarden

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soort en beschreven verboden handelingen verleend.
2. De ontheffing geldt alleen voor de uitvoering van de werkzaamheden, zoals vermeld in de projectomschrijving voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De gemeente Den Haag (hierna te noemen: de ontheffinghouder) dient onverwijld contact op te nemen met Dienst Regelingen indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorwaarde 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Dienst Regelingen te zenden.

Specifieke voorwaarden

7. De voorgestelde mitigerende maatregelen dienen te worden uitgevoerd zoals omschreven in bijlage 3 van het bij de aanvraag geleverde rapport "Actualisatie Toetsing Natuurwetgeving Uithofslaan Den Haag" van 28 september 2009, met inachtneming van het onderstaande.
8. De ontheffinghouder dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de seizoenactiviteiten van de kleine modderkruiper, om verstoring in de meest kwetsbare periode (voortplanting) te voorkomen. De voortplantingsperiode van de kleine modderkruiper loopt globaal van maart tot en met augustus. Afhankelijk van de weeromstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige¹ op het gebied vissen.
9. Het wegvangen van kleine modderkruipers in niet geïsoleerde of niet afgedamde watergangen dient plaats te vinden vlak vóór de aanvang van de werkzaamheden, om terug zwemmen van dieren naar het betreffende gedeelte van de watergang te voorkomen. Indien dit niet mogelijk is, dient het betreffende deel van de watergang afgezet te worden met schotten, waarna binnen de schotten de aanwezige vissen worden afgevangen.
10. Alle bovenstaande maatregelen dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van vissen.
11. Bovenstaande mitigerende maatregelen dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol dient op de locatie aanwezig te zijn en onder betrokken werknemers bekend te zijn. Werkzaamheden dienen conform dit protocol te worden uitgevoerd.

Overige voorwaarden

12. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorwaarden.
13. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker twee maanden voor het verstrijken van deze termijn een verlenging aan te vragen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
14. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorwaarden is Dienst Regelingen, Postbus 19530, 2500 CM Den Haag.

Den Haag, 10 december 2009

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit,
voor deze,
de teammanager uitvoering Dienst Regelingen,

B. Kluivingh - Deetman

¹ Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.